

Hvordan forebygger foreldre seksuelt overgrep av sine barn?

En kvalitativ intervjuundersøkelse

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Institutt for sosialfag

Master i sosialfag

Student: Karólína Gunnarsdóttir

Veileder: Mira Aurora Marlow

November 2023

**MASTERSTUDIUM I SOSIALFAG
MASTERGRADSOPPGAVE**

SEMESTER: Høst 2023

FORFATTER/MASTERKANDIDAT: Karólína Gunnarsdóttir

VEILEDER: Mira Aurora Marlow

TITTEL PÅ MASTEROPPGAVE:

Norsk tittel: Hvordan forebygger foreldre seksuelt overgrep av sine barn?

Engelsk tittel: How do parents protect their child from sexual abuse?

EMNEORD/STIKKORD:

Forebygging, avdekking, seksuelle overgrep av barn, seksualundervisning, barns seksualitet, kunnskap, tabu, samfunnsansvar, generasjonsoverføring, sosialt arbeid

ANTALL SIDER: 76

Stavanger 15.11.2023

Karólína Gunnarsdóttir

(Dette skjemaet brukes som side 2 i masteroppgaven – elektronisk versjon legges ut på Canvas under MSOMAS)

Forord

Denne masteroppgaven har både vært en lærerik, spennende og til tider svært krevende prosess. Temaet seksuelle overgrep mot barn er et interessant og relevant tema, både for voksne og unge og er jeg takknemlig for å ha hatt muligheten til å fordype meg i et tema som jeg synes er så svært viktig.

Jeg vil gjerne bruke anledningen og takke mine informanter for å stille opp og sette av tid til denne oppgaven. Dere har vært veldig åpne og reflekterende rundt et sårbart tema og er jeg utrolig takknemlig for det.

Tusen takk til min veileder, Mira Aurora Marlow for faglige og verdifulle tilbakemeldinger, gode ord, og støttende og morsomme samtaler – de har vært viktige gjennom denne prosessen.

Til slutt må jeg takke familie og venner for støtte og heiarop. Tusen takk Arndís Harpa for å være så snill og ta den rollen å lese igjennom mange av mine oppgaver de siste årene og korrigere mine feil. Det gjorde godt! Til min ektemann Tryggvi, som har tålmodig lyttet på meg snakke om min nye kunnskap, støttet meg når jeg var i ferd med å gi opp og gitt meg tid til å få til dette. Takk for at du er i mitt liv! Til slutt vil jeg si til mine barn, mamma er endelig ferdig med skolen, nå er det is-date og vitenskapsmuseet.

Sammendrag

Forskninger og rapporter viser at fysisk og digitalt seksuelle overgrep av barn har økt betydelig de siste årene, noe som kan kalles et alvorlig samfunnsproblem. Denne masteroppgaven retter fokus mot hvordan foreldre forebygger mot seksuelle overgrep av barn. Studiens hensikt har vært å beskrive og drøfte oppgavens funn ut ifra teori og tidligere forskning. For å besvare spørsmålene har det blitt gjennomført kvalitative semistrukturert intervju av sex foreldre av barn på første til fjerde trinn i barneskole. I studien ble det vektlagt å synliggjøre 1) når og hvordan forebyggende arbeid pågår i hjemmet, 2) hvor foreldrenes kunnskap kom ifra, 3) foreldrenes forventinger til skolene og 4) hvilke fysiske, psykiske og samfunnsøkonomiske konsekvenser kan oppstå når barn blir seksuelt misbrukt. Intervjuene er analysert ved hjelp av Interpretative Phenomenological Analysis (IPA).

Funnene viser at informantene fikk liten opplæring i egen barndom om seksuelle overgrep, både i hjemmet og på skolen. I tillegg viser funnen at det oppstår to typer av forebygging i hjemmet. Den første er at informantene velger å vente til barn spør dem om tematikken, og den andre er at informantene bruker ytre faktorer til å åpne dialogen med sine barn om seksualitet og seksuelle overgrep. Det å føle det ubehagelig å snakke med barn om seksuelt overgrep, er en felles følelse blant informantene. Alle informantene har derfor store forventinger til skolens forebyggende arbeid og føler det viktig at læreren har kunnskap og kompetanse til å snakke med deres barn om temaet. Funnen viser at foreldrene ønsker to typer av kunnskap og ferdigheter. For det første var det å kunne kjenne tegn barn viser når det har vært utsatt for seksuelle overgrep, og for det andre ferdighetene å snakke med barn om tematikken, hvor de føler seg ikke rustet nok til det arbeidet. Med søkelys på konsekvensene seksuelle overgrep har på barn og samfunnet, kan avdekking og forebygging i hjemmet, så tidlig som fra svangerskap, stoppe den betydelige økningen av seksuelle overgrep av barn. For å få disse endringene, må vi strebe for endringer på samfunnsnivå, hvor seksuelle overgrep mot barn er et alvorlig samfunnsproblem.

Innhold

Forord.....	II
Sammendrag.....	III
Innhold.....	IV
1 Innledning.....	1
1.1 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling.....	2
1.2 Presentasjon av problemstilling.....	3
1.3 Begrepsavklaring.....	3
1.3.1.Økonomiske konsekvenser.....	3
1.3.2 Lovverket.....	4
1.3.3 Tabu.....	6
1.3.4 Skolens opplæring.....	6
1.4 Tidligere forskning.....	7
1.5 Avgrensing.....	8
1.6 Oppbygging av oppgaven.....	8
2. Teori.....	9
2.1 Seksuelle overgrep mot barn.....	9
2.1.1 Konsekvenser av seksuelle overgrep.....	10
2.1.2 Overgriper.....	11
2.2 Barns seksualitet.....	11
2.3 Forebygging.....	12
2.3.1 Barn.....	12
2.3.2 Voksne.....	13
2.3.3 Forebyggende tiltak.....	15
2.4 Bronfenbrenners økologiske utviklingsmodell.....	16
2.4.1 Mikrosystem.....	16
2.4.2 Mesosystem.....	16
2.4.3 Eksosystem.....	17
2.4.4 Makrosystem.....	17
3 Metode.....	17
3.1 Vitenskapsteoretisk grunnlag.....	17
3.1.1 Fenomenologi.....	18
3.2 Valg av metode.....	18
3.2.1 Kvalitativ metode.....	19
3.3 Det kvalitative forskningsintervjuet.....	20
3.3.1 Semistrukkert intervju.....	21

3.4 Forskerrollen og forforståelse	22
3.5 Datainnsamling.....	23
3.5.1 Valg av intervjudeltakere	23
Tabell 1: Informasjon om deltakere	25
3.5.2 Informasjonsskriv og intervjuguide.....	25
3.6 Gjennomføring av intervju	25
3.7 Transkribering, analysering og tolkning av data	28
3.8 Forskningsetiske vurderinger	30
3.8.1 Konsekvenser ved deltakelse.....	30
3.9 Reliabilitet, validitet og generalisering.....	31
4 Presentasjon av funn.....	32
Tabell 2: <i>Hovedtema og undertema</i>	33
4.1 Generasjonsoverføring	33
4.2 Forskjellsbehandling	36
4.3 Ytre påvirkning.....	39
4.4 Foreldre og skole	40
5 Drøfting	42
5.1 Hvilken type forebygging driver foreldre i hjemmet?.....	43
5.1.1 Kunnskap.....	43
5.1.2 Foreldre som venter	45
5.1.3 Foreldre som er påvirket av ytre faktorer	46
5.1.4 Generasjonsoverføring	47
5.2 Lik tilnærming eller ikke?	48
5.2.1 Forebygging med kjønnsforskjell.....	48
5.2.2 Hvordan reagerer foreldre	49
5.3 Forventninger til skolens forebyggende arbeid	49
5.3.1 Forebygging før og forebygging nå.....	50
5.3.2 Grunnskolelærerens kunnskap.....	51
5.4 Forebygging et samfunnsansvar	52
5.4.1 Forebygging i hjemmet, et samfunnsansvar	52
5.4.2 Gevinster ved å sette mer økonomiske ressurser til samfunnet.....	52
6 Konklusjon	54
7 Litteraturliste	57
8. Vedlegg	63
Vedlegg 1: NSD sin vurderingar	63
Vedlegg 2: Informasjonsskriv på e-post.....	63

Vedlegg 3: Intervjuguide.....	65
Vedlegg 4: Informasjonsskriv og samtykkeskjema.....	68

1 Innledning

I de siste tretti til førti årene har det begått mye forskning av seksuelle overgrep mot barn og de alvorlige skadevirkningene det kan ha (Glad et al., 2010, s. 6). I Nova rapport, som sammenligner rapporter fra 2007, 2015 og 2023, viser de at det oppstår betydelig økning i omfanget av seksuell vold mot barn og unge, hvor antall utsatte for seksuell vold har doblet seg de siste 16 årene (Frøyland et al., 2023, s. 67).

I rapporten fra Barneombudet (2018), kommer det fram at 1 av 5 norske kvinner og 1 av 10 norske menn har i sin barndom blitt seksuelle overgrepet (2018, s. 8), hvor gjennomsnittsalder av første overgrep er 6,5 år. Varigheten av overgrepene er i gjennomsnitt rundt 10,5 år med 17,2 år latenstid fra første overgrep til avsløring (Steine et al., 2016, s. 894–895). En mulig forklaring for så lang avslørings tid er at barn utsatt for seksuelle overgrep kan oppleve det enklere å fortelle sine erfaringer til noen som har lik atferd som de selv. Hvor i 50% tilfelle forteller barn om sitt overgrep til en venn i motsetning til foreldre som er i 21,24% tilfeller (Winters et al., 2020, s. 596).

I 2021 rapporten fra Internett Watch Foundation (IWF) kommer det fram at det har blitt 77% økning fra 2019 – 2020 av pornografisk innhold av mindreårige på nett, hvor 80% av ofrene var jenter mellom 11 – 13 år gammel (2021, s. 51). Deres rapport fra 2022 viste 137% økning i seksuelle innhold av gutter og 60% økning av seksuelle innhold av 7-10 åringer. Med stadig yngre barn på internettet kan de bli utsatt for «grooming», til og med på deres egne soverom (IWF-Annual-Report, 2022, s.40, 47). Den økningen viser tydelig at selv om det har vært mye forskning om seksuelle overgrep av barn, har det vært betydelig økning i antall ofre.

Den globale definisjonen av sosialt arbeid hevder at sosialt arbeids mandat er å fremme sosial endring samt sosial utvikling, myndiggjøring, frigjøring av individene og sosial rettferdighet. Sosialt arbeids sentrale prinsipper er kollektivt ansvar, respekt for mangfold, menneskerettigheter og rettferdighet (Fellesorganisasjonen, 2017, s. 3). Sosialt arbeid innebærer å møte mennesker som har utfordringer i eget liv og styrke deres levekår. Et eksempel på det er å redusere risikoen for at barn blir seksuelt mishandlet med å styrke foreldrekompetanse.

Når det kommer til samfunnsmandat må sosialarbeidere ha et kritisk blikk på verdiene og rammene som styrer samfunnet til enhver tid. Sosialarbeidere er også forpliktet til å ha innflytelse på rammebetingelsene for sosialt arbeid og de har etiske forpliktelser til å melde

fra i tilfeller tjenester og tiltak kan få uheldige konsekvenser for grupper eller enkelt personer (Fellesorganisasjonen, 2017, s. 3). I forhold til denne oppgaven kan det tolkes som at sosialt arbeids mandat er å forebygge at flere barn blir utsatt for seksuelle overgrep. Det gjøres med å kreve endringer på samfunnsnivå, for eksempel i form av et tverrfaglig samarbeid mellom hjem og skole.

Sosialt arbeid beskrives som et spenningsfelt, hvor mange dimensjoner oppstår som hverandres motsetninger, samstundes som de er gjensidig avhengig av hverandre. Det skjer når sosialarbeideren har rollen som hjelper samtidig som han skal kontrollere situasjonen. Hvor det skal brukes praktiske utøvelser i møter med individer samtidig som det skal brukes teoretisk kunnskap. Sosialarbeider skal sette søkelys på individet, samtidig som han skal ta hensyn til individets nærmiljø og samfunn. Et eksempel på å hjelpe nærmiljøet/samfunnet, kan være at barns overgrep gir nærfamilien psykiske- og økonomiske belastninger og de trenger derfor hjelp? Eller at barns klassemiljø endres på grunn av barns utagering, derfor ønsker læreren ekstra støtte i klasserommet. Seksuelle overgrep av barn kan ikke regnet som et individuelt problem, hvor det er mange barn som har blitt seksuelle overgrepet. Seksuelle overgrep mot barn er et sosialt problem, ettersom årsaken for hendelsen kan oppstå av samfunnsmessige grunner, for eksempel kunnskapsmangel. Til å endre sosiale problemer kreves det både individrettet- og samfunnsmessig innsats. Sosialarbeider trenger kunnskap om mennesker og samfunnet til å forstå integreringen mellom samfunn og individ (Ellingsen et al., 2015, s. 25, 35–38). Hvor med mer kunnskap, kan sosialarbeider sette søkelys på problemet, og vise mangel av ressurser og forskning om fenomenet.

1.1 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling

I min utdanning innen barnevernspedagogikk var lite snakket om seksuelle overgrep mot barn. Moen og Øverlien (2016) påpeker at utdanning til barnevernspedagoger, grunnskolelærere og førskolelærere tilbyr for lite kunnskap om samtalemotodikk og seksuelle- og fysiske overgrep mot barn (2016, s. 51). Det fikk meg til å vurdere hvilken kunnskap er forventet av foreldre når mange av de profesjonelle opplever sin kunnskap mangelfull? Hvordan kan foreldre oppfylle lovens krav, å forsøke å avverge at et barn blir utsatt for vold og overgrep jf. straffeloven §196 (Straffeloven, 2005, §196), om de mangler kunnskapen om hvordan de skal forebygge mot seksuelle overgrep av barn? Det er staten som er pliktet til å forebygge mot seksuelle overgrep, jf. FNs barnekonvensjon artikkel 34 (Barnekonvensjonen, 1989. art. 34). Men Wurtele (2009) spør, hvordan skal staten eliminere seksuelle overgrep

uten å involvere foreldre, spesielt hvor det er foreldrene som har nær tilknytning til barnet (2009, s. 10)?

1.2 Presentasjon av problemstilling

Utgangspunkt for problemstillingen jeg vil ta igjennom masteroppgaven lyder som følgende:

Hvordan forebygge foreldre seksuelt overgrep av sine barn?

For å belyse problemstillingen må jeg besvare etterfølgende empiriske spørsmål:

- 1. Hvilken kunnskap har foreldre om seksuelle overgrep av barn og hvor kom den kunnskapen fra?*
- 2. Hvordan snakker foreldre med sine barn om seksualitet og seksuelt overgrep?*
- 3. Hva må gjøres for å øke foreldres kompetanse til å forebygge og avdekke seksuelle overgrep av barn?*
- 4. Hvilken kunnskap og forventninger har foreldre til skolens forebyggende arbeid?*

Til å svare forskningsspørsmålet og problemstillingen vil jeg snakke med foreldre av barn på første til fjerde trinn på barneskole, hvor forskning viser at gjennomsnittsalder for første overgrep er når barn er 6.5 år (Steine et al., 2016, s. 895). Bronfenbrenners økologiske modell med sine mikro-, meso-, ekso-, og makro nivåer vil bli viktig teori i oppgaven for å sette forskningens funn i et større og mer dynamisk perspektiv. Modellen beskriver hvordan sosiale omgivelser hos individ og miljøet påvirker hverandre, hvor om en faktor endres vil det ha en påvirkning av resten av tilværelsen til individet (Gulbrandsen, 2017, s. 54).

1.3 Begrepsavklaring

I oppgaven kommer jeg til å undersøke foreldres kunnskap om seksuelle overgrep og barns seksualitet, i tillegg til deres kunnskap om barns opplæring om temaet utenfor hjemmet. Til å drøfte studiets funn må jeg redegjøre viktige begreper knyttet opp mot problemstillingen.

1.3.1 Økonomiske konsekvenser

I tiltaksplanen fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet *En god barndom varer livet ut* (2014), kommer det fram at godt foreldreskap begynner fra svangerskap (2014, s. 13). Den gode foreldreskap gir ikke kun gevinster til barnet, men også velferdsstaten i form av

utgifter og inntekt. Inge Nordhaug (2018) nevner den amerikanske nobelprisvinneren i økonomi, James Heckman, når hun skriver om velferdsstatens muligheter i sparing med tidligere forebygging av seksuelle overgrep mot barn. Heckman laget en graf hvor han viste velferdsstatens utgifter mot sparing ved tidlig tiltak. Der hevder han at for hver dollar (1 USD = 10.73 kroner) som er brukt i forebyggende tiltak for en sårbar gravid i første del av graviditeten, sparer velferdsstaten 20 dollar. Når tiltaket kommer seinere som i barnehage blir det kun 7 dollar spart. Jo lenger samfunnet venter med å gripe inn med et tiltak, dess mindre blir spart, noe Heckman kaller snøball effekten (Nordhaug, 2018, s. 64–65). Heckmans graf viser at det er en økonomisk gevinst å investere tidlig i sårbare barn, til og med før barnet er født. Om tiltaket kommer tidlig nok, unngår velferdsstaten å betale mer seinere, men avkastning for hver krone synker de eldre barnet blir.

I en rapport fra USA i 1996 ble det anslått at 157,5 milliarder (tilsvarende 308,7 milliarder dollar i 2023) av USA sine 450 milliarder dollar årlig kostnad til offer for kriminelle handlinger, er på grunn av voldtekt og seksuelle overgrep av barn (Miller et al., 1996, s. 1–2).

I rapport skrevet av Raasmussen og Vennemo (2017) belyser de samfunnsøkonomiske konsekvenser og kostnaden når barns oppvekstvilkår ikke er trygg. De beskriver kostnaden når forebyggende arbeid og inngrip svikter. Kostnaden i 2015 var rundt 75 milliarder kroner (tilsvarende 92,09 milliarder kroner i 2022) igjennom barns livsløp. Det regnes ut ifra tap av liv, tap av inntekt fra barnet i voksenliv (skatt) og fremtidig tap i form av svekket omsorgsevne, hvor neste generasjon også kan bli en del av de økonomiske utgiftene. Det regnes i form av kostnader som oppstår på grunn av økt kriminalitet og rusmisbruk, likt og ekstra utgifter for offentlige ressurser som barnevern eller politiarbeid. Det regnes også i form av utgifter som trygdeutbetalinger eller utgifter av fengsel, hvor hvert fengselsår i 2015 for hver person var rundt 800.000 – 1 million kroner. Til sist nevner de at det er ikke kun samfunnet som bærer tung kostnad, den tyngste kostnaden bærer barnet selv, barns pårørende og framtidens generasjoner, hvor offer ofte blir voldsutøver, med svekket omsorgsevne for neste generasjon (Rasmussen & Vennemo, 2017, s. 7–22).

1.3.2 Lovverket

I norsk samfunn er det regnet som allmenn kunnskap at det ikke er lov å utsette barn for vold, siden vold kan føre til alvorlig psykiske skader (Aadnanes, 2020, s. 60). Samtidig har antall utsatte barna doblet de siste 16 årene (Frøyland et al., 2023, s. 67). Derfor er et juridisk perspektiv nødvendig for å avgrense og definere hva som er lov og ikke lov, spesielt når det

dreier seg om barn. Her under nevner jeg innhold i noen av lovene som er lagt til å beskytte barn, men jeg kommer ikke til å nevne alle juridiske sider det finnes angående vold mot barn.

1.3.2.1 Grunnloven

Grunnloven ble skrevet i 1814 og ble endret første gang i 2014, hvor barns rettigheter jf. § 104 «Barn har krav på respekt for sitt menneskeverd» og at «barn har rett til vern om sin personlige integritet» ble en del av endringen (Grunnlov, 1814, § 104). Det betyr at barn har samme grunnleggende menneskerettigheter som de voksne, og er staten forpliktet til å beskytte barn mot mishandling som seksuelle overgrep.

1.3.2.2 FNs konvensjon om barnets rettigheter

FNs barnekonvensjon om barnets rettigheter av 20. november, 1989, artikkel 19, forplikter staten til å beskytte barn mot alle former for skade, deriblant seksuelt overgrep. Ifølge artikkel 34 er staten forpliktet til å forebygge og informere befolkningen om seksuelle overgrep mot barn i form av nasjonale og internasjonale tiltak (Barnekonvensjonen, 1989, art. 19 og 34). Om det oppstår motstrid mellom norsk lov og FNs barnekonvensjonen, ifølge menneskerettsloven 1989 §§ 2 og 3, skal barnekonvensjonen gå foran annen lovgivning (Menneskerettsloven, 1989, §§ 2 og 3).

1.3.2.3 Barnevernloven

Barnevernlovens formål er å trygge barn gode og trygge oppvekstvilkår og sikre at barn får hjelp til rett tid jf. § 1-1. De statlige barnevernsmyndigheter og kommuner har ansvar for at reglene og tiltakene blir håndhevet for alle barn inntil 18 år jf. § 1-1 første ledd. Det betyr at barn skal oppleve en barndom uten noen form av skade (Barnevernloven, 1997, § 1-1).

1.3.2.4 Opplæringsloven

Uten hinder av taushetsplikt skal ansatte i skole si ifra til barnevernstjenesten om de har grunn til å tro at barn er mishandlet jf. lov om grunnskolen og den videregående opplæring § 15-3 (Opplæringslova, 1998, § 15-3). Det kan dermed forventes at ansatte i skole bør ha kunnskap om vold og seksuelle overgrep mot barn.

1.3.2.5 Straffeloven

Ifølge Lov om straff av 20. mai 2005, §§ 304 og 305, er det ulovlig å utøve seksuelle handlinger eller seksuelle krenkende atferd mot barn under 16 år, hvor seksuelle lavalder i Norge er 16 år (Straffeloven, 2005, §§ 304 og 305). Inge Nordhaug (2018) forklarer at barn under 16 år er ikke samtykkekompetent og en person over 16 år skal være voksen nok til å forstå det (2018, s. 38–39). Men det finnes også barn som utøver overgrep mot andre barn. Om overgriper er under 15 år kan han ikke bli straffet av politi eller domstolen jf. strl. § 20 (Straffeloven, 2005, § 20).

1.3.2.6 Nasjonal handlings- og tiltaksplan

I tiltaksplan fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet finnes det tiltak for foreldrestøtte til å hjelpe med avdekking og avverging av seksuelle overgrep og vold mot barn jf. tiltak 43. Tiltaksplanen har også tiltak for å styrke utdanningsnivået til grunnskolelærere, i form av økt kunnskap om vold og seksuelle overgrep, jf. tiltak 36 (Barne-, og likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2014, s. 28–39).

1.3.3 Tabu

Søftedal og Aschjem (2016) definerer tabu som et slags sosialt forbud, hvor det er forbudt å utføre ei handling, eller snakke om et visst tema, likt og seksuelle overgrep av barn. Den som bryter tabu kan få sanksjoner som skam, isolasjon og stigmatisering, noe som kan føre med seg dårlig selvtillit og selvfølelse, noe som fleste ønsker å unngå. Derfor følger fleste i samfunnet forventete normer «at det usynlige ikke skal bli sett» (2016, s. 16). Tabuiserte traumer som seksuelle overgrep av barn er ikke snakket om åpenbart i samfunnet, fordi det er mer tabuisert en andre typer av overgrep og er derfor mindre offentlig anerkjent. Når det er sosialt forbudt å snakke om seksuelle mishandlet barn, kan barn bli utsatt i årevis uten å få hjelp (Søftestad & Aschjem, 2016, s. 16).

Hegge (2018) nevner at myter støttet av tabu og skam har igjennom tiden påvirket hvordan barn og seksualitet er knyttet sammen. En sånne myte er at barn blir til en homofil om vi snakker med det om kroppen og seksualitet. I virkeligheten lærer barn å sette grenser om barnet har lært om egen kropp og er dermed sjeldnere seksuelt overgrepet (Hegge, 2018, s. 113).

1.3.4 Skolens opplæring

Det varierer fra skole til skole hvilke læremidler og metoder er valgt for undervisning, men hovedsakelig skal elevene på 2 trinn lære om forståelse, grensesetning og respekt for andre og egen kropp. På slutten av 4. trinn skal barn kjenne ulike kjønnsidentitet, ha kunnskap om seksualitet, vold og forholdet mellom mann og kvinne. Fra 7. trinn får elever klassisk seksualitetsundervisning om hvordan media fremstiller seksualitet og hvilke forventinger det kan skape. Innen 10. trinn skal elevene «kunne drøfte et spekter av problemstillinger knyttet til seksualitet, seksuell orientering, kjønnsidentitet, grensesetting og respekt, inkludert forskjellen mellom ønsket seksuell kontakt og overgrep» (Helse- og omsorgsdepartementet, 2016, s. 14–

15). Hver lærer har ansvar for sitt klasserom og kjenner han sine elever og klasserommiljøet best. Er han dermed i den perfekte rolle til å spør de riktige spørsmålene og snakke med elevene om seksualitet. Men sånne opplæringer er ikke uten sine utfordringer. Hegg (2018) påpeker at mange lærere opplever at de mangler kunnskap om seksuelle overgrep av barn, og opplever uenighet mellom personalet om hvordan samtaler om seksualitet skal gjennomføres. Lærere har rapportert mangel av støtte fra ledelse og usikkerhet om når temaet seksualitet og forebygging mot seksuelle overgrep skal tas opp, hvor den mangler på dagsorden (Hegge, 2018, s. 49). Øverlien og Moen (2016) forklarer det med å påpeke at forskning viser at grunn- og førskolelæreres utdanning om seksuelle overgrep mot barn og samtale metoder er mangelfulle (2016, s. 51–52).

1.4 Tidligere forskning

Det finnes mange rapporter, artikler og bøker om hvem og hvorfor noen begår seksuelle overgrep mot barn. Konsekvensene har vært godt dokumentert både konsekvensene for barnet og for samfunnet. Det finnes forskninger om hvordan best er å forebygge mot seksuelle overgrep av barn på skolens eller barnehagens arenaer. Det finnes tiltaksplaner likt og nevnt tidligere om hvordan samfunnet kan drive forebyggende arbeid, men forskning om hvordan foreldre forebygger seksuelle overgrep av barn i Norge er mangelfulle.

Donelan-McCall et al. (2009) henviser i tidligere forskninger når de nevner at når foreldrene skal forebygge seksuelle overgrep, finnes det mange programmer, men de fleste programmene er kun for familier og barn i en risikogruppe. De påpeker at disse foreldreveiledningsprogrammene har hovedfokus på konflikter mellom barn og foreldre med mål om å endre eller forebygge mot dysfunksjonell oppdragelse (Donelan-McCall et al., 2009, s. 14–17).

Glad, Øverlien og Dyb (2010) hever at lite forskning har dessverre blitt gjennomført på hvilket forhold kan øke beskyttelse mot seksuelle overgrep av barn. Forskning har hovedsakelig rettet søkelyset mot resiliens faktoren, eller forhold som kan hjelpe barn etter at seksuelle overgrep har skjedd (2010, s. 10). Wurtele (2009) påpeker at det finnes svært få strengt evaluerte materiell, programmer eller nettsteder som er utviklet for foreldre til å drive forebyggende arbeid i hjemmet. Videre påpeker hun at det er umulig å eliminere seksuelle overgrep av barn uten å involvere foreldrene. Gitt at familien er de som har nær tilknytning til barnet, er det derfor fornuftig å fokusere på dem (2009, s. 10)

Mikton og Butchart (2009) påpeker at fleste typer av forebygging mot seksuelle overgrep av barn er skolebaserte programmer. Deres metaanalyse viser at skolebaserte programmer styrker barns forebygging og avdekking av seksuelle overgrep, men de programmene viser ikke om de reduserer seksuelle overgrep (2009, s. 354).

Per dags dato har kandidat ikke funnet en empirisk forskning i Norge om foreldres kunnskap om seksuelle overgrep av barn og hvordan de bruker den kunnskapen i praksis.

1.5 Avgrensing

Forebyggende arbeid må skje på de arenaene barn finner seg i. Forebyggende samspill mellom barnet og omgivelsene finnes på mange områder, likt og omsorgssituasjoner, nærmiljø og sosiale nettverk eller læringsmiljø (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013, Arenaer for å forebygge. s. 5). Jeg begrenser områdene hvor forebygging finnes til forebygging i hjem og skole.

Definisjonen av vold mot barn er mangfoldig, og i denne oppgaven kommer jeg ikke til å definere alle typer av vold, kun seksuelt overgrep. Jeg begrenser barns alder fra første trinn i barneskole til fjerde trinn, hvor gjennomsnittsalder for første overgrep er 6,5 år (Steine et al., 2016, s. 895). Jeg har valgt å avgrense problemstillingen til foreldrene og lærere sin kunnskap og ikke kunnskap til andre som er i ansikt til ansikt kontakt med barn på daglig basis. Jeg utelukker å definere sårbare grupper av barn, som utviklingshemmende, barn fra minoritetsgruppe eller barn i en risikogruppe. Jeg har også begrenset tidligere forskning med å utelukke forskninger som handler om profesjonelle kunnskap om seksuelle overgrep av barn. Begrunnelsen for det er at denne oppgaven skal hovedsakelig handle om foreldre sin kunnskap og kompetanse. Noen aspekt av kunnskap om seksuelle overgrep mot barn ligger utenfor min utdanning og kunnskap, som gjør det vanskelig å fange opp hele bildet av oppgavens tema. Teorier og litteratur er hovedsakelig valgt fra min tidligere og nåværende studieretning.

1.6 Oppbygging av oppgaven

Oppgaven er delt inn i seks ulike kapitler. I første kapittel introduserte jeg oppgaven med å forklare bakgrunnen, forforståelse, formål og hensikt. Jeg introduserer problemstilling og definerer sentral begreper.

I kapittel 2 vil jeg presentere teoretisk fundament med beskrivelse av seksuelle overgrep, barns seksualitet, forebygging og den økologiske utviklingsmodellen.

I kapittel 3 beskriver jeg metodologi og min framgangsmåte i studien, hvor jeg begrunner valg av metode knyttet til kvalitativ forskning og fenomenologisk tilnærming. Videre forklarer jeg kvalitativt forskningsintervju og begrunner mitt valg av semistrukturert intervju. Deretter forklarer jeg forskerrollen og hvordan forforståelse kan påvirke den. Datainnsamling og valg av intervjudeltakere blir presentert før beskrivelse av hvordan intervjuet ble gjennomført. I tillegg gjør jeg rede for analyse, transkribering og tolkning av data. Avslutningsvis beskriver jeg hvordan jeg har forholdt meg til forskningsetiske refleksjoner og forklarer kvalitetskriterier i min kvalitativ forskning.

Kapittel 4 dreier seg om funn fra den Interpretative Phenomenological Analysis (IPA) analysemetode.

I kapittel 5 drøfter jeg funn i lys av tidligere empiri og valgt teori.

Avslutningsvis i kapittel 6 presenterer jeg oppgavens konklusjon.

2. Teori

Denne studien handler om foreldrenes kunnskap om seksuelle overgrep av barn, forebyggende arbeid i hjemmet, foreldres kunnskap om temaet og forventinger til skolen sitt forebyggende arbeid. I dette kapittelet vil jeg presentere de teoretiske rammene for oppgaven. På grunnlag av problemstillingen er det viktig å definere seksuelt overgrep mot barn, barns seksualitet, forebygging og Bronfenbrenners økologiske utviklingsmodell.

2.1 Seksuelle overgrep mot barn

Seksuelle overgrep har mange definisjoner. Verdens helseorganisasjon (WHO) (1999) definerer seksuelle overgrep av barn som en seksuell aktivitet hvor barnet ikke helt forstår, har ikke gitt samtykke for, eller er ikke modent nok til å gi samtykke til. Seksuelle overgrep av barn er også definert som barns deltakelse i seksuelle aktiviteter som bryter lover eller sosiale tabuer i samfunnet. Seksuelle overgrep mot barn regnes som handling som resulterer i mulige skader på barnets helse, overlevelse eller utvikling. Dette inkluderer å oppmuntre eller tvinge et barn til å delta i noe ulovlige seksuelle aktiviteter, bruk av barn i prostitusjon eller bruk av barn i pornografiske forestillinger, filminger eller fotografer (1999, s. 15–16).

Aasland (2014) beskriver seksuell omgang, seksuell handling og seksuell atferd mot barn som:

Seksuell omgang er når overgriper setter inn vaginalt, oralt og/eller analt sin finger, penis eller andre gjenstander. Seksuell omgang er når overgriper kysser, slikker eller suger bryst, anus, kjønnsorgan og eller andre områder med formålet å oppleve seksuell stimulering. Hun påpeker at seksuell atferd regnes ikke som en fysisk kontakt, men hvor barn er vist seksuelle bilder som pornografi, eller når barn er filmet i seksuelle klær eller stillinger og/eller er lurt til å mimikere seksuelle handlinger. Seksuell handling er i forhold til Aasland når overgriper beføler, tvinger, truer eller manipulerer til å beføle sine kjønnsorganer, hvor overgriperens mål er å oppleve seksuell stimulering. Seksuelle handlinger kan også være når barn må se på overgriper onanere, hvor barn må onanere foran overgriper og/eller vise andre seksuell stimulerte handlinger. Til slutt nevner hun at seksuelle kommentar til barn fra en voksen er også en type av seksuell atferd (Aasland, 2014, s. 34–39).

2.1.1 Konsekvenser av seksuelle overgrep

Det er viktig å forstå de alvorlige konsekvensene seksuelle overgrep av barn kan medføre. Seksuelle overgrep har ulike konsekvenser, noen av de varer kort mens andre kan vare lenge. Flest barn utsatt for seksuelle misbruk opplever mange overgrepssituasjoner over en lang periode (Søftestad, 2018, s. 75–78), eller i gjennomsnitt 10,5 år (Steine et al., 2016). Aasland (2014) har i sin bok skrevet noen av de ulike tegnene barn kan vise og konsekvensene barn kan oppleve etter seksuelle mishandlinger. Barn kan oppleve mareritt, regresjon i utvikling, atferdsendring som passivitet eller aggresjon, seksuell utagering likt og seksualisert atferd hvor barn tilbyr seksuelle tjenester eller mimikere seksuelle lyder. Det kan være kroppslige tegn som magepine, hodepine, urinveisinfeksjon, blåmerke, vansker med avføring, barn tisser og bæsjer på seg, tannråte eller brekninger etter oralsex. Dårlig skolepresentasjon, spiseforstyrrelse, rusmisbruk, prostitusjon, selvskading og selvmord er noen av de alvorligste konsekvensene av seksuelle overgrep av barn. Depresjon er også et svært vanlig tegn på seksuelle overgrep. Årsaken for depresjon kan ifølge Aasland være at barnet gruer seg til neste overgrep og er dermed i konstant alarmmodus. (Aasland, 2014, s. 74–93). Når barn oppholder sin alarmberedskap, og er stadig på vakt over neste overgrep, kan barnets nervesystem bli hypersensitivt og lett trigget (Helgesen, 2017, s. 226). Glaser (2018) nevner at hos små barn kan skjelving, skriketokter, besvimelse eller symptomer som ligner på epilepsi være tegn på seksuelle mishandling (2018, s. 102).

2.1.2 Overgriper

Aasland (2014) påpeker at overgriper er ofte ikke noen fremmende, men noen vi kjenner, som et familiemedlem, venn eller noen vi har tillit til (2014, s. 41). I undersøkelse om vold og seksuelle overgrep kom det fram at uønskede seksuelle handlinger i 5 prosent tilfeller er begått av nært familiemedlem, i 10 prosent tilfeller av en voksen utenfor familien og i 49 prosent tilfeller av en jevnaldrende (Mossige & Stefansen, 2007, s. 110). Rett er å påpeke at undersøkelsens deltakere var ungdommer på videregående. Likt og Aasland (2014) nevnte kan de som opplever grovt vold ha mye skolefravær, dermed kan man konkludere med, at stort antall utsatte på den alder deltok ikke i undersøkelsen, noe som kunne ha gitt mer omfattende data.

Overgriper er ikke alltid noen i familien eller en fremmende, det kan også være de profesjonelle som arbeider med barn. I Utdanningsnytt 2016 skriver Sonja Holtermann at mellom 2010 til 2016 var 74 ansatte i barnehage og skole siktet, tiltalt eller dømt for seksuelle overgrep mot barn. Overgriperne var både ansatte i skolefritidsordningen, assistenter, barnehagelærere, lærere, spesiellpedagoger og rektor. Ofre var over 260 barn hvor yngste offer var i treårsalderen (Holterman, 2016).

2.2 Barns seksualitet

Seksualitet er definert av verdens helseorganisasjon (WHO) som en del av det å være et menneske. Seksualitet er del av vår personlighet, det er opplevelsen av glede, intimitet, tro, atferd, tanker, verdier, roller og relasjoner blant annet. Menneskets seksualitet er påvirket av deres kultur, religion, biologi, økonomi, politikk, historie og psykologiske- og sosiale faktorer (2006, s. 5). Aasland (2015) definerer seksualitet som barns forhold til egen og andre sine følelser og kropp (2015, s. 85). Barn utvikler seksualitet allerede fra fosterstadiet (Askland & Sataøen, 2014, s. 161). Derfor bør barn får kunnskap om seksualitet, hvor barn med begrep om kropp og kunnskap om seksualitet vil ifølge Friis (2019) lettere kunne si ifra om ubehagelig opplevelse (2019, s. 36), likt og seksuelle mishandling. Foreldre som ikke fikk åpenhet om seksualitet i barndommen, kan oppleve det som et vanskelig og flaut tema å snakke om med egne barn. Mange foreldre venter til sine barn kommer og stiller spørsmål om seksualitet, men problematikken er at når barn er 9-10 år gammel kan samtaler om seksualitet bli flaut. Dermed søker barnet selv opp informasjon, noe som kan være feilaktige eller gi

skadelige idéer om sex, seksualitet og kroppen (Aasland, 2020, s. 14, 83). Til å gjøre det enklere for foreldre å reflektere over barns seksualitet og dermed snakke med sine barn om tematikken, må det i forhold til Aasland (2015) gi kunnskap og forståelse til foreldre om temaet med å gjøre tilgang til informasjon enklere (2015, s. 84).

2.3 Forebygging

I Barne- og familiedepartementet sitt rundskriv er det nevnt at til å drive et forebyggende arbeid, må vi begynne tidlig og ha langsiktige mål, noe som krever tilstrekkelige ressurser og tverrfaglig samarbeid (2013, s. 5). Forebygging finnes i mange ulike former, og i denne oppgaven skal jeg gjøre rede for forebygging i form av viktigheten av voksne sin kunnskap om seksuelle overgrep, og hvorfor forebygging ved å lære barn om seksuelle overgrep og seksualitet er viktig. Til slutt skal jeg nevne noen typer forebyggende tiltak.

2.3.1 Barn

Beste måten til å forebygge seksuelle overgrep av barn er i forhold til Aasland (2014) å gi barn en trygg og sunn oppvekst. Barn skal bli lært om seksuelle overgrep, hvor de igjennom kunnskap vil bli kompetent (2014, s. 83). Aasland (2020) skriver at foreldre kan begynne å snakke med sine barn når de er 4-5 år gammel, då er de moden nok til å forstå menneskekroppen, og skal de voksne lære dem navn på kjønnsorganer og de gode og slemme følelsene og berøringene som kan oppstå (2020, s. 83, 96). Det kan gi barnet trygghet og positive holdninger til egen seksualitet. Hvor barn med positiv relasjon til kroppen sin kjenner letter forskjellen mellom gode, lovlige og riktige berøringer og vonde, ulovlige og gale berøringer. Det kan dermed senke terskelen for barn til å avsløre seksuelle overgrep eller krenkelser, for eksempel med å si ifra til en trygg voksen (Helse- og omsorgsdepartementet, 2016, s. 14). Aasland (2014) påpeker at om barn ikke har lov til å snakke om kroppen uten å bli møtt hver gang med *dette er æsj, ikke snakke sånn*, kan det skje at barn ikke tør å fortelle om overgrep, hvor den kroppsdelen som ble berørt er forbudt å snakke om. Hun nevner at en forebygging av seksuelle overgrep er å snakke med barn om gode og vonde hemmeligheter. Barn må lære at det er ikke sladring å fortelle om vonde hemmeligheter og at det ikke er lov å true noen til hemmelighet (2014, s. 83–92).

Begrunnelsen for hvorfor mange barn ikke avslører overgrepet er ikke kun på grunn av mangel av kunnskap om egen kropp og hva overgrep er, Ifølge Aasland (2014) kan det være

mange begrunnelser. Det kan være at barn opplever det ekkelt å snakke om hendelsen og vil ikke huske den eller at barn har prøvd med egne ord å si ifra, men de voksne forstår ikke eller blir sinte. Barn kan oppleve skyldfølelse og oppleve hendelsen som flaut. Det kan være at overgriper snakker om hverdagslige ting ved overgrepet og det forvirrer barnet. Barn kan benekte overgrepet, hvor hendelsen er tung å ha resten av livet, eller at barn er redd for konsekvensene fra overgriper, hvor overgriper har truet barn til taushet (2014, s. 110–111). Mange barn forteller ikke om sine opplevelser av seksuelle misbruk med engang, de forteller en liten del av hendelsen til å observere hvordan de voksne reagerer. Det kan være på grunn av barns redsel at de voksne blir sint, på den måten har barn muligheten til å trekke tilbake den lille delen av sannheten de hadde fortalt. Andre begrunnelser for at barn begrenser sin avsløring kan være på grunn av overgriperes trusler, hvor barn tror at foreldre kommer til å dø, gå i fengsel eller at søsken blir tatt vekk om de forteller om overgrepet (Aasland, 2014, s. 71).

Inge Norhaug (2018) nevner at barn utsatt for seksuelle misbruk av et familiemedlem kan oppleve at de voksne prøver å få barn til å ha det som deres hemmelighet. Barn blir sagt at med å si ifra kan det lage en krise for familien. Denne konflikten gjør at barn tror at de ikke kan dele med resten av familien hva de opplevde (Nordhaug, 2018, s. 43–44).

2.3.2 Voksne

I 2015 og 2021 ble gjennomført kartlegging av kunnskap om holdninger til vold og seksuelle overgrep av barn. I 2015 mente 47% av deltakere at barn blir redde ved samtaler om seksuelle overgrep, disse tallene hadde nedgang i 2021 der 21% fortsatt var enig i påstanden (Kringstad, 2021, s. 20). Resultat av kartleggingen viser endringer av synspunkt på temaet seksuelle overgrep av barn, hvor voksne er nå mer villige til å snakke om seksuelle overgrep med barn.

Foreldre og omsorgspersoner har den viktigste rollen i barns oppvekst, hvor barn som er utsatt for manglende omsorg eller omsorgssvikt kan utvikle problemer seinere i livet. For å gi barn et oppvekstmiljø som driver forebyggende arbeid bør foreldre være involvert. Det kan være igjennom tiltak som styrking av foreldreskap eller tiltak til å redusere negativt oppvekstmiljø, som belastninger i hjemmet (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013, Starte tidlig, samordne og ha kompetanse. s. 5). Å snakke om flaut eller vanskelig tema eller ikke gi informasjon til barnet som trenger det kan ha store konsekvenser. De voksne må overkomme redselen for å gjøre feil, likt og Aasland (2014) sier, mange voksne våger ikke å reagere, de er muligens redde for at deres observasjon eller magesfølelse er feil og derfor lar være å gjøre noe med det. Frykten for å gjøre feil må ikke overvinne, fordi i dag er det mange barn i Norge som

får ikke den hjelpen de trenger. Til å ta magesfølelsen på alvor og unngå å ta feil, kan de voksne prøve og innhente mer informasjon om hendelsen og dermed bekrefte eller avkrefte magesfølelsen (Aasland, 2014, s. 217–220). Voksne som ble utsatt for seksuelle overgrep som barn, har sagt at de ikke ble spurt om dette vanskelige temaet. De opplevde at læreren minimaliserte det de opplevde, eller at de utviklet en vanskelig atferd og ble stemplet som problembarn av de voksne som skulle hjelpe dem. Begrunnelsen for at mange voksne forklarer sine dårlige magesfølelser som at barnet lyver eller fantaserer, er fordi det er enklere å anerkjenne at barn lyver enn at barnet har blitt seksuelt misbrukt (Nordhaug, 2018, s. 85–86).

Det er viktig at de voksne kjenner tegn og signaler som barn viser, men de må ikke vente for lenge med sine observasjoner. Når de voksne oppdager tegn og handlinger som viser at barn har det vondt, må de tør og spør «hvorfor barnet gjør som det gjør» (Sanner, 2020, s. 29).

Sandy K. Wurtele (2009) nevner at forebyggende skoleprogrammer er viktige verktøy, men de alene er ikke nok til å hindre seksuelle misbruk av barn. Hun mener at forebygging må være mer omfattende og dekke foreldre, de profesjonelle som arbeider med barn og befolkningen generelt. Hennes forslag er å gi foreldre samme skolebaserte undervisningsprogrammer som deres barn får, så foreldre kan øke sin kunnskap og øve seg med slik forebygging i hjemmet. Hun vil at foreldre får informasjonen de trenger til å kjenne tegn og symptomer barn viser etter seksuelle misbruk. Videre anbefaler hun at foreldre får informasjon om hvordan de kan identifisere hvem som er mulig overgriper. De må få kunnskap om hvordan overgriper kan prøve å manipulere foreldre i håp om å få deres tillit og aksept, for at tilgangen til deres barn blir enklere. Hun anbefaler å lære foreldre hvordan best er å reagere når barn avslører seksuelle mishandling. Hun vil at foreldre snakker med sine barn om seksualitet, grensesettinger og seksuelle overgrep. Til slutt vil hun lære foreldre om trusselen som kan oppstå fra internettet (Wurtele, 2009, s. 10–13).

Til å redusere overgrep, må vi også redusere de som overgriper. Søftestad (2018) nevner at den viktigste forebyggingen mot seksuelle overgrep av barn er den som gjøres hver dag i nære relasjoner mellom barn og voksne. Hun nevner at barn møtt med kjærlighet, hvor deres primærbehov er dekket, blir bedre beskyttet mot krenkelser av alle slag. Det kan redusere risikoen for at barn utvikle seg til personer som skader eller krenker andre (Søftestad, 2018, s. 265).

2.3.3 Forebyggende tiltak

Det finnes mange typer av forebyggende tiltak, som primær -, sekundær, - og tertiærforebygging og universelle, selektive eller indikerte forebyggende tiltak. I denne oppgave er primær og universelle forebyggende tiltakene relevante til å besvare problemstillingen.

2.3.3.1 Primærforebyggende tiltak

Primærforebygging er tiltak som fjerner risikofaktor eller øker de positive faktorene, med den målsetning å hindre at noe negativt skjer (2001, s. 107).

Søftestad (2018) nevner fire primærforebyggende tiltak, første tiltaket er å oppheve befolkningens kunnskap om seksuelle overgrep av barn, lære dem hvor de kan få råd og hjelp til å forhindre mulige overgrepssituasjoner. Det andre tiltaket er at barn må få vite at de kan søke for hjelp etter seksuelt overgrep og hvor den hjelp finnes. Det tredje er at det er viktig at fagfolk får nok kunnskap og kompetanse om seksuelle overgrep, slik at observasjon på barns signaler øker og at de blir sikrere på hvilke symptomer de skal se etter. Fjerde tiltaket handler om å forhindre at barn som har blitt utsatt for seksuelle overgrep, utvikler seg til å bli selv overgripere (Søftestad, 2018, s. 265).

2.3.3.2 Universell forebygging

Nyere forskning har definert tre nivåer for å arbeide forebyggende, en av dem er universell forebygging som omfatter tiltak rettet mot hele befolkningen, som barn og unge, ikke kun spesifikke mennesker med forhøyet risiko. Universell forebygging finnes ofte i skolen (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013, s. 1–2).

2.3.3.3 Kritikk av forebyggende opplæringsprogram

Hoem Kvam (2001) fremstiller noen etiske refleksjoner angående forebyggende opplæringsprogram for barn og unge. Hun påpeker at opplæring av kroppen kan ha den konsekvensen at barn som har blitt mishandlet føler skyldfølelse for overgrepet, hvor barnet har skyldfølelse og mye skam. En annen refleksjon var at uansett barn blir lært å sette grenser og at ingen har lov å ta på dem, er det ikke avgjort at barn skjønner hva et overgrep inneholder, eller at barn er modig nok til å stå imot. Å undersøke om et forebyggende program har effekt, er vanskelig, sier Kvam og nevner hun at kun våre sunne fornuft kan si om når det er bra at barn får vite om kroppen, sex og seksuelle overgrep (Kvam, 2001, s. 113–115, 158–160).

2.4 Bronfenbrenners økologiske utviklingsmodell

Urie Bronfenbrenner var en russisk-amerikansk psykolog som i lag med sine kolleger publiserte den bioøkologiske modellen i 1979. Modellen som består av *mikro-*, *meso-*, *ekso-*, og *makrosystemer*, skal beskrive oppvekstmiljøet som et barn er del av og hvordan miljøet og de sosiale omgivelsene hos barnet påvirker barnets utvikling. De sosiale omgivelsene i modellen som påvirker barnets utvikling kaller Bronfenbrenners økologiske, hvor han påpeker at barnet er som en organisme, og vokser i skiftende omgivelser. Endres en faktor rundt barnet, vil det ha påvirkning på resten av tilværelsen for barnet (Gulbrandsen, 2017, s. 52–54). Barnets utvikling må ses i relasjon til deres interaksjoner mellom de fire systemene og miljøfaktorene som finnes innenfor hvert system (Bronfenbrenner, 1979, s. 21). Modellen kan hjelpe å analysere og kartlegge barns situasjoner og få en bedre helhetlig forståelse over barns liv og problemer (Fyrand, 2016, s. 42).

2.4.1 Mikrosystem

Mikrosystemet er nærmeste sirkelen i modellen og består av personlige relasjoner av mennesker som barnet har interaksjoner med daglig og preges av ansikt til ansikt kontakt mellom barnet og andre individer, likt og i familien eller skolen (Bronfenbrenner, 1979, s. 22). Relasjonene i mikrosystemet er avhengig av gjensidighet og balanse. Om barnet opplever ikke gjensidighet og balanse, vil utvikling og sosialisering ikke gå som normalt (Gulbrandsen, 2017, s. 58).

2.4.2 Mesosystem

Mesosystemet i forhold til Bronfenbrenner (1979) har en nær tilknytning til mikronivået. Når barn har en endring på mikronivået, som en ny venn eller skole, samhandler de også på mesonivået (1979, s. 25). Fordi barn tilhører ikke kun et miljø om gangen, men flere samtidig, og er det graden av samarbeid, støtte, tillit og felles verdier mellom disse miljøene som bestemmer kvaliteten på miljøet barnet vokser opp i (Fyrand, 2016, s. 41; Karlsdottir & Lysø, 2013, s. 150). Eksempel for dette kan være relasjon og tillit mellom foreldre og barns venner, noe som kan påvirke kvaliteten av barns oppvekstmiljø.

2.4.3 Eksosystem

Tredje systemet er eksosystemet, som er et miljø eller setning hvor barnet selv deltar ikke på. Eksosystemet har mer indirekte kontakt med barnet, som kommunens endringer i skolestruktur, noe som kan påvirke barnets liv uten at barnet selv er en aktiv aktør i de avgjørelsene (1979, s. 25). Hendelser i foreldres liv er et eksempel på eksosystemet, som kunnskapen at det bor en pedofil i nabolaget kan påvirke foreldrenes avgjørelse om at barnet ikke kan gå alene til skolen.

2.4.4 Makrosystem

Ytterste systemet, makrosystemet, er beskrevet som et overordnet nivå som handler om kultur, religion, tradisjoner, verdier, normer og beslutninger i et samfunn som er fattet på bakgrunn av samfunnets historie, politikk og økonomi (Bronfenbrenner, 1979, s. 26). Sånne beslutninger kan ha store innvirkninger på befolkningens liv, likt og hvordan endringer av kontantstøtte eller fødselspermisjon kan få folk til å oppleve seg hjelpeløst, og dermed prøver å endre systemet (Fyrand, 2016, s. 42).

3 Metode

I denne delen vil jeg redegjøre for forskningsmetoden og forskningsprosessen jeg har tatt i bruk for å besvare min problemstilling *Hvordan forebygger foreldre seksuelt overgrep av sine barn?* Metodekapittelet innledes med redegjørelse for valg av vitenskapsteoretiske grunnlaget av fenomenologs tilnærming. Deretter kommer en presentasjon av det kvalitative forskningsintervjuet med søkelys på semistrukturert intervju. Gjennomføring av datainnsamlingen, utarbeidelse av intervjuguide og valg av intervjudeltakere vil bli gjort rede for i etterkant av dette. En redegjørelse for forskerens forståelse av studiens tema vil også bli presentert. Det vil bli etterfulgt av bearbeidelse, tolkning og analyse av data. Videre vil det bli presentert og reflektert over oppgavens utvalg og etisk hensyn knyttet til informantenes deltakelse. Avslutningsvis vil oppgavens troverdighet bli vurdert og drøftet.

3.1 Vitenskapsteoretisk grunnlag

Wisløff og Fossum (2012) definerer forskning som «systematisk og kritisk bruk av fornuft for å frembringe ny kunnskap» (s. 14). Hvor Tranøy (1986) sier «å være vitenskapelig er å være

metodisk» (s. 126). Metodene som forsker bruker har allmenngyldig krav om ærlighet og sannhet, samtidig som en må systematisere sine tanker. Med andre ord må vi i våre argumentasjoner bruke intellektuell standard (Dalland, 2020, s. 41, 53). Hensikten med masteroppgaven er å belyse informantenes forståelser og erfaringer av et bestemt fenomen. Fenomenologi som vitenskapelig metode ble valgt, hvor informantenes forståelser og erfaringer gir et innsyn i deres opplevelser og ble kvalitativ forskningsmetode som datainnsamling derfor valgt.

3.1.1 Fenomenologi

Fenomenologisk tilnærming tar utgangspunkt i subjektive opplevelse, hvor en forsøker å oppnå en forståelse av en dypere mening i deltakerens erfaringer, perspektiver og meninger innenfor et bestemt fenomen (Thagaard, 2018, s. 36). Sentralt står ønsket om å utforske hvordan personen som en studerer, i dette tilfellet foreldrene som ble intervjuet, opplever, beskriver og forstår fenomenet (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 45). Til at forskeren kan danne et inntrykk av informantenes generelle forståelse av fenomenet, som i denne studien er forebygging mot seksuelle overgrep av egne barn, skal ifølge Thagaard (2018) studere hvordan personene beskriver *fellestrekkene* fra egne perspektiver mellom erfaringene gitt av samme fenomenene. Analysen av erfaringene, kan gi et inntrykk av den generelle forståelsen av det bestemte fenomenet (2018, s. 36).

Ved å utforske fenomenet *foreldres kunnskap om seksuelle overgrep av barn* og fenomenet *forebyggende arbeid i hjemmet* og analysere foreldres erfaringer av fenomenet, kan jeg få bedre utgangspunkt til å forstå det. Hvor felles erfaringer gir data som kan utvikle en forståelse av hvordan foreldre driver forebyggende arbeid i hjemmet. Bedre forståelse av fenomenet kan bidra til endringer, eller setter søkelys på det sånn at andre ønsker å forske og forstå det bedre.

3.2 Valg av metode

I en samfunnsfaglig studie kan student velge mellom to forskningsmetoder, kvalitativ og kvantitativ. For å belyse og besvare min problemstilling har jeg valgt kvalitativ metode, hvor kvalitativ forskningsmetode passer bedre når det skal forske på sosiale fenomener.

3.2.1 Kvalitativ metode

Begrepet kvalitativ er forklart som en prosess som ikke kan tallfeste eller måle (Dalland, 2012, s. 112) likt og en gjør ved bruk av kvantitative forskningsmetoder. Kvantitativ metode innhenter data fra et større spekter av informanter, mens kvalitativ metode har mindre spekter av informanter som igjen gir mer dypere kunnskap og forståelse av de sosiale fenomenene som skal forskes (Thagaard, 2018, s. 16), og muligheten til å se fenomenet innenfor (Dalland, 2012, s. 113). Hvor jeg var ute etter foreldres felles erfaringer, meninger og opplevelser, blant det å ha begrenset tid og ressurser, ville data fra kvantitativ forskning ikke gitt svar eller relevant informasjon til å svare problemstillingen. Måten til å få tak i informantenes opplevelser av fenomenet, var igjennom et intervju.

Kvalitative metode gir grunnlag for å kunne fordype seg i og utføre analyser av det sosiale fenomenet en studerer (Thagaard, 2018, s. 12). Temaet jeg valgte, *foreldres forebyggende arbeid og kunnskap om seksuelt overgrep av barn*, har vært lite forsket av i Norge. Thagaard (2018) påpeker at kvalitative metoder passer bedre for en studie med lite forskning på fra før av, hvor forskningsprosjektet stiller stort krav om fleksibilitet og åpenhet. Videre hever han at de to mest brukte framgangsmåtene innenfor kvalitativ forskning er intervju og deltakende observasjon (2018, s. 12). En av utfordringene ved bruk av kvalitative metode når en driver en forskning med lite tidligere forskning kan være at utvalget er så lite, at den gir ikke tilstrekkelig resultater. Derimot kan en rettes mot det som Postholm (2010) kaller naturalistisk generalisering. Hvor leseren av teksten bestemmer over nytteverdien av forskningens funn, og veier den opp mot andre forskninger. Om forsknings teksten er presis nok kan den på en måte være et tankeverktøy som bidrar til lignende forskning senere (2010, s. 131).

I en kvalitativ forskning er det helt avgjørende å være nøytral. Men jeg spør, er det mulig, kan forsker være helt nøytral? I kvalitativ forskning kommer forskerens forforståelse og faglig bakgrunn til å farge både forskers arbeid og analysene av dataene. Forforståelse kan også påvirke formulering og rekkefølge av stilte spørsmål (Malterud, 2017, s. 42), som kan påvirke forskningens reliabilitet. Derfor måtte jeg aktivt være bevisst over egen forforståelse, ikke lede informantene med forskningsspørsmålene og huske at forskerrollen skal være så nøytral som mulig.

3.3 Det kvalitative forskningsintervjuet

Ifølge Kvale og Brinkmann (2015) er kvalitativt forskningsintervju den metoden som er best å bruke når det skal finnes ulike aspekter av deltakernes opplevelser og erfaringer (2015, s. 82). I denne oppgaven forsøker jeg å forstå verden fra informantenes erfaringer, hvor jeg vil få innblikk i deres opplevelser igjennom samtaler og interaksjoner. I denne studien blir det interaksjon med foreldre av barn i første til fjerde trinn i barneskole innenfor samme kommune.

Strukturen i kvalitativt forskningsintervju skal ligne på dagligdags samtale som inneholder metoder og spørreteknikk. Med bruk av metode og spørreteknikk skal forsker få presise beskrivelser av fenomenet informantene har erfart, som igjen hjelper forsker å fortolke fenomenene (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 46) som skal forske på.

I et kvalitativt intervju finnes det en asymmetrisk relasjon mellom forsker og informant, hvor det er forskeren som planlegger temaet og styrer intervjuet, blant det å definere intervjusituasjonen (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 51–52). Asymmetrisk relasjon er preget av forskerens kontroll, hvor forsker definerer temaets grenser og når det skal skifte om tema i intervjuet (Wang & Yan, 2012, s. 234–237). Men asymmetriske forhold i et kvalitativt intervju betyr ikke at forsker har all kontroll. Informantene deltar frivillig i forskningsprosjektet og dermed bestemmer over hvor mye han eller hun vil dele av sine erfaringer og meninger om fenomenet i intervjuet (Thagaard, 2018, s. 91–92), samtidig kan informant når som helst trekke deler av intervjuet eller trekke seg ut av prosjektet.

Kvale og Brinkmann (2015) trekker fram at både intervjuer og deltaker produserer kunnskap sammen i løpet av intervjuet. Derfor må intervjuer være bevisst over hvilke svakheter og utfordringer kan oppstå når han prøver å få innsyn i deltakerens opplevelser. Det trekkes fram at forsker kan bli påvirket av informantene, hvor intervjuer kan ha utfordringer med å være nøytral og profesjonell når han identifiserer seg i deltakerens opplevelser (2015, s. 82). I dette prosjektet var det mine interesser og erfaringer av forebyggende arbeid i hjemmet som gjorde det krevende å ha en nøytral tilnærming, før og igjennom intervjuprosessen.

Til å skape tillit og trygghet under intervjuet fortalte jeg informantene litt om hvem jeg er og min faglige bakgrunn. Kvale og Brinkmann (2015) mener at med å vise faglighet i forkant av intervjuet kan forsker skape tillit og trygghet som bidrar til at informantene forteller noe de under andre omstendigheter ikke hadde fortalt uten kjennskap til forskers faglige bakgrunn. Men den faglige bakgrunnen kunne også gi motsatt utslag, hvor en informant kan opptre på en

dekkende måte og fremstå adekvat (2015, s. 108). I mitt tilfelle kunne det være på grunn av foreldrenes tillit til barnevernet. I forhold til en rapport lagt for Bufdir i 2019, kommer det fram at omtrent halvparten av befolkningen generelt har et positivt inntrykk av barnevernet (Sentio reserchg, 2019). På den andre siden har man sett mye protest mot barnevernet på sosiale medier. Hvor deling av folks negative erfaringer og opplevelser av barnevernet på digital media har skapt mye frykt for barnevernet, selv om folk har ingen erfaring av tidligere kontakt med barnevernet (Haugen & Berge, 2016, s. 20–21). Ettersom jeg tok det fram i informasjonsskriv før deltakerne tok kontakt, at jeg var utdannet som barnevernspedagog, er det min mening at min faglige bakgrunn gav ikke et utslag i informantenes fortellinger.

3.3.1 Semistrukturert intervju

Ifølge Thagaard (2018) finnes det tre intervjuformer når en driver en kvalitativ forskning, først er det ustrukturert intervju som ligner på samtale mellom to personer. Det andre er strukturert intervju, hvor intervjuer har ferdig formulerte spørsmål i forveien. Det tredje intervjuformat er det som blir brukt i dette forskningsprosjekt, eller semistrukturert intervju, hvor alle spørsmålene er forhåndsbestemt, men intervjuer står fritt til å spørre oppfølgingsspørsmål som ikke var planlagt. Valg av intervjuform er avhengig av hvilket fenomen skal forske på og hvilket perspektiv en forsøker å forstå (2018, s. 90–91)

Når en bruker semistrukturert intervju skal forsker ifølge Kvale & Brinkmann (2015) lage en intervjuguide, som har både forhånds bestemt tema og undertema. Et semistrukturert intervju er også fleksibelt, hvor forsker kan etter behov endre på rekkefølge og formulering av forhånds bestemte spørsmål. På den måten kan intervjuer hente viktige informasjon med å gå i dybden av de svarene deltaker gir (2015, s. 156–157). Svakheten ved endringer av rekkefølge og formulering av spørsmål, er å informantene kan gi forskjellige svar som gjør senere analyse og drøfting vanskeligere. I tillegg kan forsker i oppfølgingsspørsmål ubevisst stille ledende spørsmål (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 201–202). På den andre siden kan oppfølgingsspørsmål ifølge Christoffersen og Johannessen (2012), bidra til at informant reflekterer i større grad over sine opplevelser og meninger som kan gi dypere svar (2012, s. 83).

Fordelen ved semistrukturert samtale er at informantene får anledning til å uttale seg fritt som kan skape et mer avslappende og tryggere atmosfære. Når informant føler seg trygg, kan forsker prøve å skape den tilliten som trengs til at intervjuene lykkes, hvor ifølge Thagaard

(2018) intervjuets kvalitet påvirkes om intervjuer ikke får til et godt tillit med deltaker (2018, s. 95).

Etter intervjuet må intervjuet transkriberes og blir både lydopptak og transkripsjon den kilden som blir brukt til meningsanalysen. Fyldige notat av egne opplevelser, observasjoner av deltakers opplevelser, som kroppsspråk og nonverbal kommunikasjon er regnet som viktig kilde (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 204–205), hvor lydopptak ikke kan beskrive disse uttrykkene og følelsene.

3.4 Forskerrollen og forforståelse

Til å sikre prosjektets kvalitet må forsker arbeide på en ansvarlig måte. Forskerens integritet, sensitivitet og engasjement formsikker forskningsprosjektets kvalitet (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 108). Å forske i miljø en er godt kjent med kan ha både fordeler og ulemper. I fenomenologisk studie skal forsker framtre klar og kjenne til temaet som skal forske på (Postholm, 2010, s. 82), på den måten vet forsker når og hvilket oppfølgingsspørsmål er viktig å stille til og få utdypende forklaringer fra informantene. Som foreldre med barn på samme alder og informantene, opplevde jeg en mer avslappende kjemi mellom informantene og meg. Til å skape trygghet og tillit brukte jeg litt tid til å bli kjent med informantene, hvor vi snakket om ungene våre, deres hobbyer og interesser. Den felles foreldrerollen var nøkkelen til å skape viktig tillit og trygghet mellom meg i forskerrollen og foreldrene som informanter. På den andre siden måtte jeg ikke la min forforståelse påvirke studien. Jeg måtte gjennom hele prosessen være bevisst min posisjon som foreldre og barnevernspedagog og ha et distansert forhold til fortolkningen gjennom analyseprosessen.

I forskerrollen måtte jeg huske å være nøytral, hvor mitt kroppsspråk og ledende spørsmål kan påvirke og endre informantens svar. Kvale og Brinkmann (2015) forklarer at ved enkle endringer av oppfølgingsspørsmålene kan intervjuer få svar som er mer utfyllende og ikke-ledende (2015, s. 167). Et eksempel på ledende spørsmål er om informant sier “jeg tror jeg kommer til å bruke lengre tid på å rapportere mulig overgrep av nabobarn enn om det var mitt eget barn”. Om intervjuer bruker oppfølgingsspørsmålet “fordi du vil ikke ta feil?” kan han få svaret “ja”. I sånne situasjon hadde informanten ikke hatt tid til å reflektere over spørsmålet og sitt svar, og svart på en lukkende måte, når forsker stilte et ledende spørsmål. Derfor er det viktig at være bevisst på å unngå å stille ledende spørsmål til å fiske etter svar som oppfyller egne forventninger. Mine oppfølgingsspørsmål bør derfor være “hvorfor tror du at du kommer

til å bruke lengre tid på å rapportere nabobarnet?”, på den måten kan informant reflektere over svaret og fortelle mer om egne meninger.

3.5 Datainnsamling

Før innhenting av data igjennom kvalitativt semistrukturert intervju måtte jeg sende inn prosjektbeskrivelse til Kunnskapssektorens tjenesteleverandør - Sikt, før kjent som Norsk Samfunnsvitenskapelige Datatjeneste (NSD). På oppdrag fra Universitet i Stavanger har Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør vurdert at behandlingen av personligopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket (vedlegg 1).

3.5.1 Valg av intervjudeltakere

Å gjennomføre et strategisk utvalg betyr å velge informanter som har kvalifikasjoner eller egenskaper som er strategiske i forhold til fenomenet som skal forskes på (Thagaard, 2018, s. 54). En annen forklaring på bruk av strategisk utvalg er å si at forsker velger forsøkspersoner som han tror har noe å fortelle om fenomenet som skal forskes på (Dalland, 2012, s. 116). Samtidig som utvalg er gjort av personer som har noe å fortelle om fenomenet, er mangel av kunnskap eller erfaringer av fenomenet også data som kan brukes ved analyse. For eksempel er mangel av kunnskap om seksuelle overgrep av barn, eller lite forebygging i hjemmet brukbar data. Derfor ble utvalget ikke gjort ut ifra foreldrenes kunnskap, men fra deres rolle som foreldre eller oppdrager av barn i første til fjerde trinn i barneskole.

Thagaard (2018) påpeker at prosjektets tid og ressurser setter grenser over størrelsen av utvalget, hvor antall deltakere skal ikke overstige forskers mulighet til å gjennomføre en omfattende analyse (2018, s. 59). Kvale og Brinkmann (2015) nevner at antall intervjuer i en vanlig intervjuundersøkelse er ofte rundt 15 +/- 10 informanter (2015, s. 140). Med tanke på begrenset tid av studieprosjektet ble antall informanter begrenset til seks, som holder seg innenfor Kvale og Brinkmanns anbefalinger. Forskningsprosjektet beskriver kriterier for utvalget av informantene som trenges til å svare masteroppgavens problemstilling. Måten informantene blir valgt på har betydning for konklusjoner om overførbarhet (Thagaard, 2018, s. 55). I dette prosjektet var kriterier for utvalget av informanter at de måtte være oppdrager av barn i første til fjerde trinn i barneskole innen samme kommune.

Tilgjengelighetsutvalg var benyttet til å velge deltakere. Tilgjengelighetsutvalg er hvor forsker velger deltakere som er tilgjengelige og oppfyller den egenskap eller kvalifikasjoner

som er relevant for problemstillingen (Thagaard, 2018, s. 56). I samarbeid med min veileder ble vi enige om at jeg skulle sende en epost til rektorene av barneskolene i utvalgt kommune. Der informerte jeg de om forskningen (Vedlegg 2) og fikk de til å videresende innholdet av eposten til kontaktlærere på 1 – 4 trinn. Kontaktlæreren sendte informasjonen videre til foreldrekontaktene i klassen, og fikk de bestemme om de ønsket å legge ut både informasjon om prosjektet og min kontaktinformasjon på klassens sosial media plattform.

I begynnelsen var det overraskende lite respons, Christoffersen og Johannesen (2012) nevner at når en skal forske innen sensitive områder kan tilgangen til informanter stoppes, hvor informantene føler seg ikke komfortable til å snakke om så sensitivt tema (2012, s. 77). Når jeg snakket med min første informant om mulig deltakelse, var jeg sikker på at det hvor sårbart tema seksuelle overgrep av barn er var grunnen til dårlig deltagelse. Min første informant forklarte at hun opplevde temaet interessant, men var ikke sikker på deltakelse da hun mente hun ikke kunne bidra mye, siden hun hadde ikke mye kunnskap om temaet. Det var då jeg sendte ut en ny melding til foreldrekontaktene om å endre informasjonsskrivet og inkludere at mangel av kunnskap er likeså viktig informasjon som mye kunnskap om temaet. Hvor jeg ønsket å intervjuere foreldre som har mye, liten, eller ingen kjennskap om temaet.

I tabell 1, viser jeg informasjon om informantene jeg fikk. Hvor tre kommer fra samme skole, en informant fra annen skole og to informanter fra tredje skolen. Alle informantene fikk kodenavn til å sikre deres anonymitet.

Tabell 1: Informasjon om deltakere

Kodenavn	Kjønn	Alder	Utdannelse år	Antall barn
Anna	K	30	6	3
Elin	K	40	6	2
Linda	K	40	3	3
Hera	K	29	3	2
Ina	K	33	11	2
Morten	M	34	3	3

3.5.2 Informasjonsskriv og intervjuguide

Intervjuguide (vedlegg 3) og informasjonsskriv ble utformet i forkant av intervjuet.

Deltakere fikk informasjon om sine rettigheter, hva forskningen handler om, hvem forsker er og hvordan intervjuet blir gjennomført. Etter nøyaktig informasjon om prosjektet, signerte informantene samtykkeerklæring i forkant av intervjuet (vedlegg 4). Informantene ble ikke utdelt intervjuguide i forkant, eller fortalt hvilket spørsmål ble spurt, til å sikre kvalitet av forskningen og til å deltakeren kunne gi et spontant uøvd svar.

3.6 Gjennomføring av intervju

Kvale og Brinkmann (2015) nevner at det finnes ikke mange prosedyrer for hvordan en skal gjennomføre et kvalitativt intervju (2015, s. 82), men at intervju bør gjennomføres i en setning hvor intervjuet blir uforstyrret (Postholm, 2010, s. 82). I dette prosjektet fikk deltakere å velge hvor vi kunne gjennomføre intervjuet, så lenge det var en setning uten forstyrrelser. Hvis deltakerne ikke hadde tilgang til slikt rom, var jeg klar til å foreslå møterommet i biblioteket.

Til å forberede meg i å være nøytral og ikke påvirke deltakerens svar, gjennomførte jeg prøveintervju av venner med barn på samme alder og forskningsprosjektet krever. Thagaard (2018) fremhever at beste forberedelsen til intervjuet skjer igjennom praksis. Hvor tilbakemeldinger fra prøveintervju kan hjelpe forsker å kjenne hvilke utfordringer kan oppstå i et intervju, dermed kan forsker gjøre den justeringen som trenges i forkant (2018, s. 94). For meg var det en utfordring å vente tålmodig mens prøvedeltaker tenkte over eget svar, tåle stillheten til å få prøvedeltaker til å snakke mer og holde meg nøytral igjennom hele

prosessen. En av de utfordringene jeg ikke møtte ved prøveintervjuene var arbeidet å få til trygghet og tillit, hvor prøvedeltakere var noen jeg kjente fra før av.

I starten av intervjuet ble informantene spurt om kjønn, alder, antall år av utdanning og antall og alder av barn. Deretter ble de spurt om bakgrunn og kunnskap om temaet, hvordan de snakker med sine barn om temaet, forventninger til skolen sitt arbeid og hvordan foreldre mener de reagerer om de får opplysninger om noen de kjenner har blitt seksuelt overgrepet. Informantene ble fortalt om noen fakta om temaet og spurt om sine tanker om det.

Avslutningsvis ble de spurt avslutningsspørsmål om det var noe mer de ville si eller legge til som de følte ikke var avdekket. Etter intervjuet hadde vi en metakommunikasjon, eller en samtale om intervjuet, til å sikre at mine forståelser av det informanten sa var riktig.

Første intervjuet ble Anna. Hun ønsket å bli intervjuet imens hun ventet på sin datter som var på idrettstrening. Dermed brukte vi møterommet på idrettshallen. Anna hadde kun 30 minutter før hun måtte dra og opplevde jeg det som en press til å gjennomføre intervjuet innenfor den halvtimen. Mange utdypende spørsmål ble ikke gjennomført, både hvor dette var mitt første intervju, og hvor det var begrenset tid. Det ble ikke mye tid for å få til tillit og trygghet før intervjuet og dermed kunne det påvirke hvor utdypende Anna svarte på sensitive spørsmål.

Neste intervju ble Elin som også ønsket å bruke møterommet på idrettshallen imens hun ventet på sin datter som var på trening. Elin og Anna kjente hverandre og derfor spurte Elin om samme omstendighet for intervjuet som Anna. Elin hadde om en time og dermed hadde jeg mer tid til å få til tillit før intervjuet, i form av samtale hvor jeg snakket om min bakgrunn og interesse. Elin opplevde jeg mer avslappet og gav mer reflekterte svar. Jeg spurte utdypende spørsmål, men ved transkribering oppdaget jeg mange muligheter hvor jeg kunne hatt spurt flere utdypende spørsmål.

Hera var en informant som jeg kjente litt fra før av, hun fikk informasjon om forskningen igjennom skolen og tok kontakt med meg og spurte om hun kunne delta. Intervjuet ble gjennomført hjemme hos henne hvor vi var litt kjente med hverandre fra før av. Ulempen ved å være litt kjent med hver andre kunne gjøre at Hera ikke var helt ærlig i svar angående hennes forebyggende metoder, hvor hun kunne ha vært bekymret for å bli dømt av meg.

Ina er den informanten med høyest utdanning. Ina kjente Anna og Elin og likte den idéen å bruke møterommet på idrettshuset. Jeg hadde prøvd å få til intervju med Ina i noen uker, men hun var veldig opptatt. Til slutt spurte hun om vi kunne gjennomføre intervjuet imellom

kamper hos hennes datter. Hennes intervju hadde tidsbegrensning på 30-40 minutter. Forarbeid i form av å få deltakers tillit kunne ikke gjennomføres før intervjuet.

Linda hadde jeg litt kjennskap til fra før av. Intervjuet ble gjennomført hjemme hos henne og var tillit og trygghet allerede til stede. Linda var både avslappet og åpen når hun fortalte om sensitive saker fra egen oppvekst. Noe som jeg observerte som et ubehagelig tema for henne å snakke om.

Morten tok kontakt med min ektemann når han så informasjonen om oppgaven på Facebook siden til klassen. Morten og min ektemann kjenner hverandre og dermed ble intervjuet gjennomført i hjemmet til Morten. Tillit og trygghet ble jobbet med i forkant av intervjuet og opplevde jeg Morten som usikker deltaker i begynnelsen, men som en engasjert deltaker på slutten av intervjuet, hvor han, blant annet med meg til stede, snakket med sitt eldste barn om seksualitet og seksuelle overgrep.

Et kjent tegn for semistrukturert intervju er at intervjuer ofte beveger seg fram og tilbake i spørsmålene i intervjuguiden (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 79), i mine tilfeller opplevde jeg at mange av mine spørsmål ble svaret før jeg kunne spør dem.

Det er viktig å ta notater under intervjuet, hvor informasjon som uttrykk og kroppsspråk som ikke registreres i lydopptaket kan bli inkludert i prosjektet. Thagaard (2018) nevner at når intervjuer tar omfattende notater kan det distrahere informant. Hvor samtalen avbrytes ved notering og omfanget av data blir redusert. Men det er mulig å gjøre notater underveis når informant reflekterer og vurderer spørsmålet og tenker over svaret. Forsker må i tillegg i løpet av et intervju håndtere mange oppgaver samtidig, likt og å stille oppfølgingsspørsmål og gi informant full oppmerksomhet (2018, s. 112). For meg ble notering og aktiv lyttende holdning sånn at jeg kunne stille oppfølgingsspørsmål vanskelig. Etter hvert intervju reflekterte jeg over egen presentasjon til å endre det som kunne gått bedre. Til tross over refleksjonen over å ikke stille ledende oppfølgingsspørsmål opplevde jeg det vanskelig å utføre i praksis. I første intervjuet opplevde jeg det vanskelig å ikke dele egne tanker og erfaringer om temaet før intervjuet, og måtte tvinge meg til å ikke fiske frem ønsket svar. I etterkant vil jeg mene at mitt kroppsspråk var ikke så avslappende som jeg hadde forventet, hvor jeg aktivt måtte holde tilbake å dele egne tanker og erfaringer, og på samme tid være bevisst over å formulere et ikke-ledende oppfølgingsspørsmål. Hvor all min konsentrasjon var på informantens svar og kroppsspråk, samtidig som jeg måtte være bevisst på eget tonefall, kroppsspråk og spørsmål, oppdaget jeg i etterkant at det var mange oppfølgingsspørsmål jeg kunne ha spurt. Jeg var veldig bevisst om at min kunnskap om informantens fortid var mangelfull, derfor spurte jeg

ikke direkte om de selv hadde opplevd seksuelle vold, vært vitne til seksuelle vold eller kjent barn som har vært mishandlet. Jeg opplevde progresjon i intervjuteknikken de flere som intervjuene ble, men jeg har mye å lære og lang vei å gå før jeg gjennomfører et tilfredsstillende intervju.

3.7 Transkribering, analysering og tolkning av data

Hvilken analytisk tilnærming forsker benytter er avhengig av hvilken type data som skal studere, for eksempel er dokumentering, tekstering, verbale-, auditive- eller visuelle data avhengig av forskningsprosjektets formål (Thagaard, 2018, s. 117). Analysen begynner allerede ved første intervju, men hovedsakelig oppstår arbeidet ved å analysere etter at alt materiell har blitt innhentet (Postholm, 2010, s. 86). I denne oppgaven har jeg valgt Interpretative Phenomenological Analysis (IPA) som analysemetode som er oversatt til fortolkende fenomenologisk analyse på norsk og ble utviklet av Smith på 1900 tallet (Smith et al., 2009, s. 82). IPA analysemetodens fremgangsmåte er bygget på de hermeneutiske, idiografiske og fenomenaliske grunnprinsippene (Smith et al., 2009, s. 81). Analyseprosessen bygger på å forstå datamaterialet og kompleksiteten av informantenes meninger. IPA krever at hvert steg i analyseprosessen krever forskerens fortolkning av hva ble beskrevet. Kvale og Brinkmann (2015) beskriver IPA som en analysemetode inspirert av fenomenologi, hvor forsker leter etter meningsinnhold, eller prøver å beskrive fenomenet som skal forske på før egne fordommer definerer det (2015, s. 45).

Smith et al. (2009) nevner at utvalget for prosjekt med IPA analyseprosess kan kun representere informantens perspektiv, og er ikke et generaliseringsgrunnlag for en bestemt populasjon. Samtidig peker de på Georg Herbert Mead's syn, at konseptet av seg selv og andre er avhengig av hverandre (2009, s. 49, 167). Med andre ord kan våre individuelle opplevelser og meninger ikke generalisere en populasjons meninger og opplevelser, på den andre siden formes våre liv igjennom interaksjoner i det samfunnet vi bor i. Informantene hadde det felles å ha barn på første til fjerde trinn i barneskole, for å være mer ideografisk, kunne jeg hatt forsket på et større utvalg av foreldre med barn på samme alder, likt og fra forskjellige kommuner til å sammenligne resultatene. Men på grunn av tidsbegrensing måtte jeg holde meg til seks foreldre innenfor samme kommune.

IPA har formålet å skape mening av informantenes opplevelser og hendelser, hvor forsker skal sette søkelys på hvordan fenomenet dukker opp for hver informant. Ved analyseringsprosessen skal forsker sette søkelys på å tilrettelegge og gi mening til hva som

har dukket opp i intervjuene. Ved analysen skal forsker forstå informantens forsøk på å reflektere og forstå egne meninger og erfaringer av fenomenet. IPA analyse handler om å gå fra det spesielle til det delte og fra en beskrivende til en fortolkende tilnærming (Smith et al., 2009, s. 3, 28, 78–80).

Som nybegynner fulget jeg retningslinjene beskrevet av Smith et al. (2009, s. 79–107), og kommer jeg til å beskrive hvert trinn, og begrunne mine valg og tilpassinger igjennom analyseprosessen.

I første fasen hørte jeg på intervjuet før jeg begynte å transkribere. Deretter las jeg intervjuet flere ganger. Til slutt hørte jeg på intervjuet og las transkriberingen samtidig og oppgraderte feltnotatene med mine refleksjoner som dukket opp. Med å gjennomføre dette nivå flere ganger ble jeg godt kjent med emnet og så ny momenter i intervjuet jeg ikke hadde fanget opp før. I andre fasen las jeg igjennom intervjuet igjen og igjen, og er det den fasen som krever mest tid. Informantene beskrev egne erfaringer og opplevelser som fra et fenomenologisk perspektiv var viktig data og ble notert i form av nøkkelord på høyre side av transkripsjonen. På venstre side skrev jeg notater for temaer som jeg så vokse fram og tegn til relevant teori. Er det synlig at fase et og to ofte har tendens til å flette seg sammen, hvor forsker ved lesing begynner å notere i form av nøkkelord. I tredje fasen var jeg på jakt etter mønstre i intervjuene og i fjerde fase søkte jeg etter meningsmønster mellom temaene, hvor jeg skulle se om noen av temaene kunne danne overordnede temaer. Om temaet kunne ikke knytte opp mot problemstillingen, ble den forkastet. I femte fasen gjennomførte jeg fase ett til fire på neste fem intervjuene, hvor jeg kun analyserte ett intervju om gangen og måtte jeg være bevisst over at inntrykk fra tidligere intervjuer ikke påvirket analyseringen i for stor grad. I den sjette og siste fasen søker forsker etter mønstre, noe felles mellom de ulike intervjuene. Dette var en kjekk og kreativ fase som både gav et hovedfunn og underkategorier, som i denne oppgaven ble:

1. Generasjonsoverføring: hvordan var informantenes opplæring om seksuelle overgrep i deres barndom, hvordan lærer informantene sine barn i dag, og finnes det en generasjonsoverføring om hvordan foreldre forebygger i hjemmet?
2. Forskjellsbehandling: snakker foreldre annerledes med sine barn ut ifra kjønn angående seksualitet og seksuelle overgrep. Kommer informantene til å reagere annerledes ved informasjon om at deres barn ble mishandlet enn om informasjon om at det var et annet barn?

3. Ytre påvirkning: var det noe som påvirket informantenes foreldre til å snakke med dem om seksuelle overgrep når de var yngre, er det noe som påvirker informantene til å snakke om seksuelle overgrep med sine barn og er det en ubevisst forventning til samfunnet å gjøre det enklere å snakke om seksuelle overgrep med barn?
4. Skole: hvordan var forebygging i skolen når informantene var yngre, hvilken forventning har informantene til skolens forebyggende arbeid i dag og hvilken kjennskap har informantene til skolens forebyggende arbeid?

3.8 Forskningsetiske vurderinger

Det finnes etiske retningslinjer innen forskningssamfunnet som forsker må forholde seg til. De etiske retningslinjene ifølge Thagaard (2018) gjelder både for forskning som pågår ute i feltet med bruk av personopplysninger eller internt i et forskermiljø. Et grunnleggende prinsipp for vitenskapelig redelighet er å unngå å plagiere andres forskeres arbeid. Plagiat, eller bruk av andres ideer uten å oppgi kilder, er sett som alvorlig brudd på de etiske retningslinjene. Uten oppgitt kilde utgir forsker andre sitt arbeid som sitt eget (2018, s. 20–21).

3.8.1 Konsekvenser ved deltakelse

I følge De nasjonale forskningsetiske komiteene (NESH), forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora (2021), er forsker ansvarlig for at deltaker ikke blir utsatt for skade eller belastninger ved deltakelse. Forsker skal respektere deltakers menneskeverd, integritet og frihet (2021, s. 18).

Kaiser (2009) nevner at informants identitet kan bli gjenkjent når intervjuers beskrivelse av informantene eller deres opplevelser er for innholdsrike. Hun påpeker at uansett om forsker fjerner alle identifiseringsmarkør kan deltakers identitet bli gjenkjent ut ifra en sjelden hendelse i deltakerens liv eller hvis deltaker er del av en minoritetsgruppe (2009, s. 1632). Derfor må forsker være etisk og faglig forsvarlig. En av mine informanter tok kontakt med meg etter intervjuet til å drøfte framgangsmåten etter hen fikk informasjon om en hendelse mellom en voksen og et barn. Med muligheten til å vise hvordan informanten brukte relevant teori i praksis og støttet mitt funn, har jeg bestemt meg for å ikke bruke det i oppgaven. Begrunnelsen for det er at alle involverte i saken, på grunn av identifiseringsmarkør, kunne

gjenkjent seg om de leser oppgaven. I tillegg var det kun informanten som var informert om oppgaven og hadde gitt frivillig samtykke, ikke de andre involverte i saken.

Fenomenet som jeg skal forske på er et sårbart tema, derfor ble all data behandlet konfidensielt og all informasjon som kan gjenkjenne informantens identitet ble anonymisert, utenom bakgrunnsopplysninger som kjønn, alder, utdanningsnivå, antall barn og alder av barn. Alt materiellet, som opptak og transkribering av intervjuene ble lagret på OneDrive i en låst mappe med passord.

3.9 Reliabilitet, validitet og generalisering

Thagaard (2018) forklarer reliabilitet som spørsmålet om konsistens, hvor forskningens resultater kan gjentas ved videre forskning med bruk av samme metode. Samtidig skriver hun at dataregistrering er preget av forskers forforståelse og dermed er konsistens ikke mulig (2018, s. 187), hvor forsker kan ikke opptre nøyaktig på samme måte hver gang han innhenter data. I tillegg er det vanskelig å reprodusere og gjenta samme resultat ved kvalitative intervju, hvor informanter er ulike mennesker, med ulik bakgrunn og svarer ikke spørsmålene helt likt hver gang (Postholm, 2010, s. 169). På bakgrunn av dette har jeg forsøkt å styrke forskningens reliabilitet og fulgte derfor Thagaard (2018) anbefalinger. Hun skrev at forsker kan overbevise om at kvaliteten av dataen er gjennomført på en tillitsvekkende måte, med å kritisk reflektere over egne relasjoner til informantene og hvordan egen tilknytning til feltet kan ha påvirkende effekt på dataen (2018, s. 188–189). Jeg forsøkte å skille mellom mine egne vurderinger med å forsikre meg om å gjenta informantenes svar eller legge fram oppfølgingsspørsmål til å være sikker på at jeg forsto informantene rett. Lydopptak ble brukt under intervjuet som gav meg bedre grunnlag til å utvikle min data uavhengig av egne oppfatninger, noe som i forhold til Thagaard (2018) notatene kunne bli preget av (s. 188).

I denne forskningsprosessen ble intervjuguide og spørsmålene planlagt i forkant til å styrke reliabilitet og troverdighet. For gjennomsiktighet har jeg redegjort trinn for trinn for hvordan studia var gjennomført. Transkriberingsprosessen ble gjennomført av meg og måtte jeg konstant reflektere over eget arbeid for å ikke påvirke resultatene, hvor transkriberingsprosessen er en fortolkningsprosess (Kvale & Brinkmann 2015, s. 211).

Jeg har reflektert over reliabilitets styrke og svakheter og vil jeg påpeke at ettersom det kun var jeg som laget spørsmålene, transkriberte og analyserte datamaterialet, kan det være tolket som en svakhet. For å styrke fremtids prosjekts funn kunne flere forskere deltatt i studien og dermed flere forskere kommet til samme konklusjon ved å analysere datamaterialet.

Med bruk av intervju for datainnsamling er forskerens troverdighet og kvalitet av intervjuene avgjørende for forskningens validitet (Kvale & Brinkmann 2015, s. 278), hvor validitet er knyttet til forskningsresultater og tolkning av datamaterialet (Thagaard, 2018, s. 189). I min rolle som intervjuer forsøkte jeg å være lyttende og oppmerksom på intervjuenes svar. Når jeg lyttet på lydopptakene i ettertid la jeg merke til at jeg kunne ha stilt enda flere oppfølgings spørsmål og jeg kunne ha gitt informantene lengre tid til å reflektere over egne svar før jeg spurte neste spørsmål. Igjennom tolkningsprosessen har jeg forsøkt å være gjennomsliktig med mine valg og handlinger, til å leseren kan selv vurdere forskningens kvalitet og hvordan jeg har kommet fram til de ulike funnene (Thagaard, 2018, s. 200). I tillegg har veileders innspill og spørsmål hjulpet meg til å være kritisk i analyseprosessen ved tolking av dataene i forhold til problemstilling og valgt tema.

4 Presentasjon av funn

I dette kapitlet presenterer jeg funnene ved analysen av intervjuene ved hjelp av IPA. Funnene kommer ifra min subjektive tolkning av innhentet materiell og mine observasjoner og tolkninger av informants uttrykk. Informantene og omstendigheten ved intervjuet vil bli kort presentert før jeg presenterer mine hovedfunn og underkategorier.

Problemstillingen som dannet analysens utgangspunkt, var: *Hvordan forebygger foreldre seksuelt overgrep av sine barn?* med følgende forskningsspørsmål: (1) Hvilken kunnskap har foreldre om seksuelle overgrep av barn og hvor kom den kunnskapen fra? (2) Hvordan snakker foreldre med sine barn om seksualitet og seksuelt overgrep? (3) Hva må gjøres for å øke foreldres kompetanse til å forebygge og avdekke seksuelle overgrep av barn? (4) Hvilken kunnskap og forventinger har foreldre til skolens forebyggende arbeid?

I tabell to viser jeg at ved å følge de 6 fasene i den fortolkende fenomenologiske analysen (IPA) ble det identifisert fire hovedtemaer og to til tre undertema for hvert hovedtema:

Tabell 2: Hovedtema og undertema

Generasjonsoverføring	Forskjellsbehandling	Ytre påvirkning	Skole
<ul style="list-style-type: none"> Hvordan er informantenes kunnskap annerledes enn deres foreldre? Hvordan var informantenes opplæring i barndom? Hvordan lærer informantene egne barn? Finnes det en generasjonsoverføring av informasjon? 	<ul style="list-style-type: none"> Finnes det en forskjell på hvordan informantene driver forebygging av gutter enn jenter? Reagerer informantene likt om andre barn er utsatt? 	<ul style="list-style-type: none"> Finnes det en påvirkning av samfunnet i informantenes barndom? Bruker informantene ytre påvirkning til å forebygge i hjemmet? Har informantene forventinger til samfunnet angående forebygging? 	<ul style="list-style-type: none"> Hvordan var forebygging i skolen når informantene var yngre? Hvilke forventninger har informantene til skolens forebyggende arbeid? Informantenes kjennskap til skolens interne forebyggende arbeid

4.1 Generasjonsoverføring

Mine funn viser at over halvparten av informantene husker lite om forebygging mot seksuelle overgrep i hjemmet når de var unge.

Anne:

«jeg tror aldri de har snakket særlig om det (...) de første gangen like som jeg hørte om det gikk an å gjøre sånn mot barn (...) da var jeg ganske stor, godt opp i tenårene, før jeg første gange skjønnte at det var noe som barn kunne bli utsatt for»

Morten:

«(...) vi kan si det sånn, hvis det var noen som snakket med meg, da har det vært mora min, men jeg husker ikke om hun har eller ikke (...) fjorten, tretten (når han fikk kunnskapen om at barn kan bli utsatt)»

Videre forteller informantene at når foreldrene drev med forebyggende arbeid og snakket om seksuelle overgrepere, var det en gruppe overgrepere som deres foreldre fokuserte hovedsakelig på.

Hera:

«(...) å være litt obs på de fremmende, og litt sånn hvordan folk kan opptre, at man kan ikke stole på alle, og passe litt på å ikke bli med fremmende, spesielt fremmende menn (...) ja, kunnskapen som jeg fikk i barndom var helst det at det var fremmende (...)»

Ina:

«(...) gjerne var de innom at de, mest voksne menn, og de og prata om biler som kunne stoppe opp og litt sånn (...)»

Hera forklarer at uansett det oftest er snakket om en fremmende voksen, er det ikke alltid tilfellet. Hun sier *«(...) det trenger ikke å være fremmende, det kan være nogen i familien, det kan være nogen kjente, det kan være lærer på skolen, eee, det er så mye annet enn bare fremmende menn som kan være årsaken til det»*.

Til å undersøke informantenes kunnskap med tanken på at fleste fikk opplæring i barndom at en fremmende voksen er den barn skal unngå, fortalte jeg om noen fakta om seksuelle overgrep, til å sjekke informantenes reaksjoner. Når informantene fikk informasjon om at 49% av uønskete seksuelle handlinger blir begått av jevnaldrende, reagerte fleste informantene likt, at dette var noe de ikke var kjent med.

Morten:

«(...) man tenker jo alltid med barn at det er noen som er litt eldre»

Linda:

«(...) når du tenker seksuelle overgrep då tenker du furt voksen mann som voldtar liten jente»

Når informantene fikk informasjon om at gjennomsnittsalder av første overgrep er når barn er 6.5 år, ble fleste stille, reflekterte over det, og svarte:

Anna:

«fy fan, det syns jeg er helt grusomt. Det visste jeg ikke. Det var overraskende og forferdelig lavt»

Elin:

«(...) det er helt grusomt (sier på en tung måte og tenker), (...) det blir sånn det blir uforståelig for meg (...)»

Hera var den eneste som hadde kunnskap om begge faktaene.

Til å finne ut hvilken kunnskap informantene opplever at de mangler, ble de spurt avslutningsvis hvilken kunnskap de kunne ønske seg til å drive et forebyggende arbeid i hjemmet. Det ble to typer svar, for det første ønsket de å kjenne tegn som barn viser etter seksuelle overgrep eller krenkelse og for det andre hvordan de kan snakke med sitt barn om seksualitet og seksuelle overgrep. I tillegg påpekte en informant at hun ønsker kunnskap om hvem eller hvilken instans skal kontaktes når deres barn forteller at de eller noen de kjenner har blitt utsatt.

Anna:

«(...) hva ressurs blir jeg til barnet då, når jeg tenker, naah, jeg vet ikke hva jeg skal gjør til å hjelpe deg, i sånn vanvittig sårbar vond situasjon som barn er i og det ene jeg kommer på er vet ikkje, vet ikkje følelse, og den er vond i magen å kjenne på (...)»

Informantene ble spurt om de opplevde kunnskapen de fikk i barndom tilstrekkelig, og svarte kun en ja, de andre mente den var det ikke, og påpekte Elin at det skulle ha vært mer tatt igjennom skolen.

Med innsyn i informantenes kunnskap ønsket jeg å sammenligne den med hvordan informantene gjennomfører samtaler om seksualitet med sine barn. Analysen viser at noen informanter snakker ikke om seksualitet, imens andre snakker kun om kroppen og grenser.

Anna:

«(...) det svarer jeg så åpent og ærlig e kan når de spør (...) men det er veldig sjeldent at jeg plutselig tar opp det tema sjøl, på mitt initiativ, men viss de spør (...)»

Morten:

«(...) det eneste jeg har sagt er at de har sine private områder som de bestemmer over, ikke noen annen (...)»

Ved spørsmålet hvordan informantene snakker med sine barn om seksuelle overgrep og krenkelse, oppsto to klare fenomener, første var at informantene hadde lite som ingen samtaler om seksuelle overgrep med sine barn.

Ina:

«(...) men sånn konkret overgrep har me gjerne ikke snakket så direkte om»

Hera:

«(...) det gjører vi veldig lite av, eee, egentlig bare ingenting tror jeg (...) så syns jeg ikke er trygg nok på dette med seksuelle overgrep og seksuelle krenkelse, som foreldre (...)»

Det andre fenomenet var at når informantene snakket med sine barn om seksuelle overgrep, då var samtalen hovedsakelig om at barna skulle sette grenser når det kommer til deres kropp og være varsom i kontakt med noen fremmede og fremmede plasser.

Morten:

«(...) pass på situasjoner du går inn i (snakker om sin eldre datter), at du har kontroll hele tiden at, at du skjønner hvis det er noe som er ikke helt ok fra begynnelsen, at du passer på at hvis det er noe du ikke er sikker på (...)»

Elin:

«(...) me forklarer litt hvor grensene går med egen kropp, og ke (stopper), at du skal på en måte eie egen kropp. Og det er ingen som har lov til å gjøre noe med det, emm, som de på en måte, ikke samtykke då. Vi bruker ikkje det (seksuelle overgrep) ordet (...)»

I denne delen har vi fått innsyn i hvordan informantene ble snakket med i barndom, hvordan informantene snakker med sine barn og innblikk i informantenes kunnskap om seksuelle overgrep av barn.

4.2 Forskjellsbehandling

Igjennom intervjuene ble det lagt merke til at foreldrene nevnte at de ofte snakket annerledes med sine sønner enn sine døtre. Dermed ble endringer gjort til å få utdypende forklaringer om fenomenet. To av informantene tror ikke de har eller kommer til å gjøre det. De andre er bevisst på at de gjør det, eller sikker på at det kommer til å skje når de snakker med dem om tematikken.

Ina:

«Det er godt spørsmål, kanskje man har litt sånn annen vikling på det (...) men så har man jo et anfall?? at det er gjerne, menn som gjør overgrepene, så det og på måte snakker til hvis du har en sønn (...) mens med en datter så er det gjerne praten om hva viktig det er å sette de grensene (...) sånt så det er litt sånn to måter til å snakke om samme grensesetting, men med forskjellige synsvinkler»

Elin:

«(...) ha enda større fokus på respekt, eee, med gutten, eee, for å passe på det med at emm, med (drar inn pusten) kva skal me sei, at det de, eee, behandler jentene og fint (...) jeg me har litt overvekt på det på han då, i motsetning til henne (...) passe på, liksom på hennes grenser (...)»

Linda:

«Jeg snakker litt annerledes med guttene (...) då e det som regel alltid gutten som skal få skylden uansett (...)»

Informantene snakket med jentene om viktigheten av å sette grenser, og med guttene om å respektere grensene som jentene setter. En av informantene er bekymret for at guttene med eller uten mening finner seg i en situasjon hvor de kan bli mistenkt for overgrep, hvor de er alltid guttene som får skylden når det kommer til seksuelle overgrep.

Når det kommer til forebygging av seksuelle overgrep igjennom internettet sier fleste foreldre at de har ikke snakket med sine barn om pornografisk innhold som finnes på internettet, men analysen viser at de har felles bekymringer, at noen voksen prøver å ta kontakt med barnet eller noen prøver å lure barnet til å sende bilder. Anna nevner at hun er bekymret for at sønnen kunne prøve å presse noen til å sende bilder, men for datteren er hun bekymret for at noen eldre prøver å ta kontakt med henne og at samtalene utvikler seg til noe barn skal ikke være en del av. Ina har like bekymringer, at datteren får venner på sosiale media hun snakker med, som hun ikke vet hvem er. Derfor har mange foreldre begrenset barnas tilgang til internettet.

I informasjonsinnhenting om forskjellige handlinger mellom eget og andre sine barn ble de først spurt hvordan de tror de kommer til å reagere om deres barn forteller at han eller hun har blitt seksuelle overgrepet. Fleste svarte at de kommer til å ta kontakt med politi og skolen, imens noen prioriterer barns psykiske velferd før de tar kontakt med andre instanser.

Anna:

«(...)vet ikkje kossen jeg hadde reagert, men jeg hadde nok ringt politi (...) og så bedt om råd»

Ina:

«Jeg tenke det første og fremste er og ivareta barnet og det som barnet har vært igjennom. Og så er det å kontakte de riktige instansene. Jeg må snakke med skolekontoret, rektor og ledelsen, for å informere hva har skjedd, det er ikke sikkert at det var på skolen, men tenker det er viktig.»

Spurt hvordan de ville reagere om offer er et annet barn, svarer over halvparten at de kommer til å kontakte foreldrene, så lenge som de er ikke utøver. Samtidig vil fleste ta kontakt med politi, barnevern eller skolen. På den andre siden når informantene er spurt om de kommer til å reagere likt ved informasjonen om at offer er deres barn eller barn de kjenner til, svarer de.

Hera:

«(...) det er ikkje mitt eget barn som blir utsatt, det er ikkje samme følelser.»

Morten:

«(...) mitt barn er jo mitt barn og noen andres sitt barn er viktig, men, men det, det er litt annerledes.»

Ina:

«Me lyver hvis man ikke blir mer engasjert hvis det er vårt eget barn. (...)»

I denne delen har vi fått innsyn i hvordan informantene forebygger ulikt om barnet er gutt eller jente. Vi fikk innsyn i hvordan foreldre vil forebygge mot at gutter utsetter, eller blir mistenkt for å utsette jenter for en mishandling, imens jenter får mer forebygging for å bli voldtatt eller lurt til å gjøre noe mot egen vilje. Angående forebygging på et samfunnsnivå, hvor informanten ble spurt om de reagerer annerledes ved å avdekke seksuelle overgrep av andre barn. Svarte de at de tror de kommer ikke til å handle så fornuftig som med eget barn.

4.3 Ytre påvirkning

I denne delen skal jeg vise hvordan fenomenet ytre påvirkning til å drive forebyggende arbeid, var synlig både i informantenes barndom og i deres forebyggende arbeid i dag. De informanter som fikk mer informasjon i barndom var de som hadde foreldre som snakket med de i forbindelse med en sak.

Ina:

«(...) e tror gjerne den Baneheia-saken var en årsak at me prate om det hjemme, så, så det var jo nyhetene som gjorde at vi prate»

Linda:

«ja, far var litt på det at hann skulle forklare hva disse ryktene var (...) det var snakket om en far som lekte med sine barn. Forsker: husker du om det var snakket om dette før den saken? Linda: Nei! (...) (kun) at de voksne menn og jenter ikke skulle ha samme garderobe liksom (...) så ellers var det veldig stille rundt det fra hvor jeg kommer ifra»

Annen informant opplevde en sak når hun var voksen som påvirket henne til å snakke med sine barn.

Anne:

«første gang me snakket om det er jo egentlig når det på en måte blir for seint (...) jeg har en venninne som opplevde at nabo jente ble seksuelt overfalt på vei hjem fra skolen, ganske rett ut forbi deres hus (...) det ble veldig nært, å då snakket jeg med mine barn om det (...) me hadde ikke snakket om det før, før det på en måte hadde blitt så aktuelt»

Med innblikk av at det var ytre påvirkning som fikk informantenes foreldre til å snakke med de om temaet, vurderer jeg om ytre påvirkning er i dag stor del av forebygging i hjemmet, og om foreldre bruker noen hjelpemidler til å snakke med sine barn om temaet. Ved analyse av tekstene oppsto disse svar fra informantene.

Linda:

«(...) me sitter og ser på en serie og noe skjer, så jeg gjerne trykker på pause og forteller at sånn er ikke greit eller det var greit eller snakker om det (...) (eller) når

det kommer opp en sak, det er ikkje noe me går og snakker og tenker på det (seksuelle overgrep mot barn)»

Anna:

«(NRK serie) de snakker om seksuelt overgrep på barn, som er ganske fin og ganske ærlig og åpen og viser mer enn jeg er egentlig komfortable med at ungene skal se (...).»

Ine:

«(...) (datteren) har hun en bok som handler om kropp (...) men der er jo tema som går meir på kropp og spørsmål rundt det, men sånn konkret overgrep ha meg gjerne ikke snakket så direkte om»

Elin:

«(...) me har lånt denne her boka av hu Fiska med hvordan produseres et barn holder på si (ler) (...) jeg tok på meg begge to og forklarte så godt jeg kunne (...).»

I denne delen har vi fått bedre forståelse over hvordan hendelser i informantenes nærmiljø påvirket forebygging i hjemmet når de selv var barn. I tillegg har vi fått innblikk i hvordan informantene i dag bruker bevisst ytre påvirkning som nyheter, filmer, bøker og internett som hjelpemiddel til å lære sine barn om seksualitet og seksuelle overgrep.

4.4 Foreldre og skole

Til å forstå hvor informantenes kunnskap kom ifrå spurte jeg om skolens forebyggende arbeid. Informantene ble spurt om hvilken type seksualundervisning de fikk i skolen når de var barn og hvordan skolen drev et forebyggende arbeid mot seksuelle overgrep og krenkelse. Her oppsto en felles opplevelse av samme fenomenet, at det var lite eller intet minne om det.

Linda:

«når det var seksualundervisning, då var det fortalt veldig, veldig furt, eee, og det var jo, snakket om at det var voksne og barn ikke skulle omgås, denne forståelsen, mer ble ikke sagt»

Morten:

«(...) nei, nei det var veldig basic, bare få timer det var snakket om, ikke kanskje seksuelt overgrep, men bare sånn sex (...), det var en film (...) jeg fikk jo aldri sånn noen opplæring på noen måte, eller hva jeg kunne, det var bare jeg sjøl som fant ut av det»

Erfaringen som Morten hadde, var at de fikk litt informasjon om sex og så en film. Hans opplevelse var at han *«fikk jo aldri sånn noen opplæring på noen måte»*. Han forsøkte derfor å informere seg selv *«det var nå egentlig bare meg selv som søkte opp kunnskapen»*, hvor Morten brukte internettet til å lære om sex. Når det handlet om opplæring om seksuelle overgrep og krenkelse, forteller Morten at ingen *«satte han inn i»* men at han *«var satt inn i»* av seg selv. Han forteller at ingen rundt han ble utsatt for seksuelle overgrep, dermed tenkte han ikke så mye om det.

Hvor informantene rapporterte at de fikk liten kunnskap ønsket jeg å vite hvilken forventning de har i dag til skolens forebyggende arbeid. Samtidig ønsket jeg å se hvor mye ansvar de kunne ha lagt på skolens skuldrer til å forebygge mot seksuelle overgrep av deres barn. Informantene ble spurt hvilke forventninger de har til skolens sitt arbeid, både i form av seksualundervisning og forebygging mot seksuelle overgrep av barn. Fleste har forventninger om at skolene driver med seksuell undervisning på en bedre måte enn når de var unge.

Hera:

«jeg har forventninger om at de snakker om det, eee, at det er mere et fokus på det nå enn når jeg var liten»

Andre informanter ønsker at skolene gjennomfører seksualundervisning på en mer positiv måte

Anna:

«jeg håper at skolen klarer å gjøre det til en positiv ting, at seksualitet er og en fin ting, det er ikkje bare noe farlig og bare noe slemt (...) jeg er likevel ganske lukket, og synes det er skummelt, så derfor klarer jeg ikkje å komme til de (ungene) og fortelle hvis ikkje de spør meg (...)»

Elin nevner at hun har høge forventninger, hun nevner at skolen skal ikke stå i det arbeidet aleine, at foreldrene også skal bidra i de opplæringene, og med å bruke skolen som en opplæringskanal, kan det hjelpe og gjøre samtaler hjemme lettere:

«når det kommer fra skolen så, så er det noe med at de, de (barna) ikke ser teite foreldrene, som sitter hjemme og snakker om det samme hele veien. Det er noe med å få det igjennom den kanalen som er kjempeviktig».

Morten mente at seksualundervisning er en viktig forebygging, hvor barn kan lære:

«(...) hva er sosial ok og ikke (...) forbedring på hva de må bekymre seg med, hva de må passe seg med, for eksempel med seksuelle overgrep (...)»

Spurt om hva foreldrene vet om skolens interne arbeid, for eksempel når og hvordan barna har seksualundervisning eller når og hvordan skolen forebygger mot seksuelle overgrep, svarte fem av seks informantene at de er usikre eller vet ikke når skolen begynner, fleste tippet på første til femte klasse.

Med søkelys på skolens sitt forebyggende arbeid er informantene spurt om hvilken kompetanse de ønsker lærere har. Svarte informantene at de ønsker at lærerne er jevnlig oppdatert, at det er jevnlig oppfriskning av emnet eller at de får litt påminnelse en gang i året. Om hva lærerne skal vite nevner alle informantene at lærerne skal kjenne tegn og faresignaler hos barn.

I denne delen har vi fått bedre forståelse over informantenes fellestrekk fra egne perspektiver mellom erfaringene gitt av samme fenomenet *mangel av forebygging i skolene* når informantene var yngre. I tillegg har vi innsyn i hvilken kunnskap foreldre har om skolens forebyggende arbeid, hvilke forventinger de har og hvilket ønske de har til lærerens kunnskap og kompetanse.

5 Drøfting

Formålet med denne studien er å besvare problemstillingen *hvordan forebygger foreldre seksuelt overgrep av sine barn*. I dette kapittelet skal jeg diskutere funnene fra intervjuene i lys av teori og tidligere forskning. Jeg vil først drøfte om informantenes arbeid i hjemmet og mulig generasjonsoverføring av kunnskap. Deretter skal jeg drøfte om forskjellig forebygging og avdekking av seksuelle overgrep av barn. Videre skal jeg drøfte erfaringer og forventninger av informantene til skolen sin rolle om forebyggende arbeid. Avslutningsvis drøfter jeg hva samfunnet kan gjøre til å kjempe mot seksuelle overgrep av barn.

I denne studien ble fenomenologi valgt som vitenskapsteorisk grunnlag, hvor jeg studerte informantens personlige beskrivelse av fenomenet fra egen erfaring eller perspektiv, som gav en generell felles forståelse av fenomenet (Thagaard, 2018, s. 36).

5.1 Hvilken type forebygging driver foreldre i hjemmet?

Ved innhenting av data om informantenes kunnskap om temaet ble informantene spurt om å reflektere over hvordan forebygging mot seksuelle overgrep var når de var små. De informantene som fikk mer omfattende forebyggende samtaler med sine foreldre, husket at det var en overgrepssak i deres nærmiljø når de var barn. Det fikk dem til å spørre om hendelsen eller fikk foreldrene til å snakke på eget initiativ om temaet. De informantene som svarte at de fikk lite informasjon om seksuelle overgrep i barndommen fra sine foreldre, husket kun at de ble fortalt å ikke snakke med eller gå vekk med noen fremmende, spesielt om det var en fremmende voksen mann. Fenomenet *nåværende kunnskap* ble utforsket videre, hvor informantene ble fortalt noen fakta om seksuelle overgrep til å undersøke deres svar og observere deres reaksjoner.

Det er fire funn som vi kan ta ut ifra den informasjonsinnhenting: 1) informantenes kunnskap, 2) generasjonsoverføring, 3) foreldre som venter og 4) foreldre som er påvirket av ytre faktorer til å drive forebyggende arbeid i hjemmet.

5.1.1 Kunnskap

Til å utforske informantenes kunnskap om temaet seksuelle overgrep av barn i 2023, ble de spurt om de opplevde at kunnskapen de fikk i barndom var tilstrekkelig, og svarte 5 av 6 informantene *nei*, deretter ble informantene fortalt noen fakta om seksuelle overgrep. Det fellestrekket informantene viste av fenomenet *kunnskap om seksuelle overgrep av barn*, var at fleste snakket kun om at barn skulle være varsomt rundt fremmende voksne, men ikke kvinner, noen de kjente eller noen som var på samme alder eller yngre. Når informantene ble fortalt den fakta at i 49% tilfelle er uønskete seksuelle handlinger begått av en jevnaldrende (Mossige & Stefansen, 2007, s. 110), observerte jeg at fleste informantene ble overrasket. Informantene svarte at de trodde at det oftest var noen eldre, eller en voksen mann som voldtar liten jente, som viste et fellestrekk av fenomenet *mangel i kunnskap* om hvem begår overgrep. Når informantene ble fortalt at gjennomsnittsalder for første seksuelle overgrep er 6,5 år (Steine et al., 2016, s. 895), ble informantene sjokkerte, sinte eller stumme, hvor fleste

trodde at det vanlig skjedde seinere. Dette viser igjen mangel i informantenes kunnskap, hvor informantene hovedsakelig forebygger mot en type av overgripere og tror ofre er vanligvis eldre ved første overgrep.

Forskning viser at det er viktig at voksne kjenner tegn og signaler som barn viser (Sanner, 2020, s. 29) etter overgrep, hvor fleste barn utsatt for seksuelle misbruk opplever flere overgrepssituasjoner over en lang periode. Med å kjenne tegn kan voksne legge merke til når barn prøver å fortelle om hendelsen, likt når de forteller en liten del av hendelsen til å observere hvordan de voksne reagerer. Barn ofte begrenser sin avsløring på grunn av overgripers trusler (Aasland, 2014, s. 71), eller forteller om sitt overgrep til en venn istedenfor til foreldre (Winters et al, 2020, s. 596). Derfor er det viktig at foreldre har nok kunnskap om seksuelle overgrep og snakker åpent med sine barn om det.

Når sosialt arbeid er direkte mot et individ finner det seg på mikronivået. Sosialt arbeid rettet mot en spesifikk gruppe, som foreldre, pågår på mesonivået (Ellingsen et al., 2015, s. 25). Til å styrke foreldrekunnskap og bruke dem som en ressurs i å redusere antall seksuelle overgrepet av barn, anbefaler Sandy K. Wurtele (2009) at foreldre blir gitt samme skolebaserte undervisningsprogrammer som deres barn. I tillegg skal de få kunnskap om de tegn og symptomer barn viser etter seksuelle misbruk, og om hvordan skal snakke med barn om seksuelle overgrep, grensesetninger og seksualitet. Hun påpeker at når foreldre kan identifisere hvem som er mulig overgriper, kan de være mer bevisst over hvordan overgriper prøver å manipulere foreldre i håp om å få bedre tilgang til deres barn. I tillegg til kunnskap om forebygging skal foreldre lære hvordan de skal handle om barn forteller dem at de har blitt seksuelle overgrepet (Wurtele, 2009, s. 10–13).

På årene 2015 og 2021 ble det gjort en forskning, hvor en av spørsmålene handlet om voksne sine meninger om å snakke med barn om seksuelle overgrep. I 2015 viste det seg at 47% opplevde redsel ved samtaler med barn om seksuelle overgrep. I 2021, viste det seg at kun 21% var enig i påstanden (Kringstad, 2021, s. 20), som betyr økning av foreldre som er modige nok til å snakke med sine barn om seksuelle overgrep. På den andre siden har det blitt stadig økning av fysisk og digitalt overgrep av barn (Internet watch foundation, 2022), som kan være tegn om for lite, eller for sein forebygging.

5.1.3.1 Kunnskapsøkning

Avslutningsvis i intervjuene med informantene ble de spurt om det var noen kunnskap de kunne ønske seg å ha angående forebygging i hjemmet. Der ønsker fleste å vite mer om tegn

som barn viser etter seksuelle mishandling, og hvordan informantene kan snakke med sine barn om tematikken seksuelle overgrep.

Kvam (2001) nevner at vi må huske at enkelt barn kan bli skremt ved samtaler om seksualitet og overgrep, derfor må kunnskapen formidles på riktig måte, og at samtale om temaet må bli tatt på en naturlig måte (2001, s. 121). I Antonsen (2015) intervju med Pia Friis, forteller Friis at åpenhet om seksualitet kan begrense mulig overgriperes handlingsrom. Hvor overgriperen er avhengig av at samfunnet har tabu- og skambelagt seksualitet. Med bruk av trusler og igjennom barnets frykt, holder overgriper overgrepene skjult. Når barn er oppdratt i et miljø hvor seksualitet er snakket åpent om rundt kjøkkenbordet, blir overgriperens handlingsrom begrenset. Hun sier videre at når det er helt naturlig for foreldre å lære sine barn at det er ikke lov å stjele eller slå, burde det på lik linje være naturlig å lære barn om hva andre ikke har lov å gjøre med deres kropp (Antonsen, 2015).

Glad og Øverlige (2010) påpeker at en måte til å endre sosiale og kulturelle normer på er med økt offentlig bevissthet likt og med mediekampanjer (2010, s. 12), noe som staten er forpliktet til å gjøre jf. Fns barnekonvensjonens artikkel 34 (Barnekonvensjonen, 1989, art. 34). Med andre ord hvis staten øker befolkningens bevissthet, kan temaet bli løftet opp på det nivå, at samtaler med barn om seksuelle overgrep mot barn ikke lenger blir tabulagt i samfunnet.

5.1.2 Foreldre som venter

Selv om over halvparten av informantene opplevde at de fikk ikke nok informasjon fra egne foreldre om seksualitet og seksuelle overgrep, tyder analysene på at informantene selv snakker lite om tematikken i hjemmet. Informantene mener at de skal snakke med sine barn om seksualitet og seksuelle overgrep, men at de skal vente til deres barn spør om temaet eller viser tegn på at de vil snakke om det. Det er fordi fleste informantene ønsker ikke å snakke om dette på eget initiativ, hvor temaet er ubehagelig. Ubehaget å snakke om seksuelle overgrep var tidlig et klart *fellestrekk* fra informantenes perspektiv om fenomenet.

Aasland (2020) forklarer dette med å si at foreldre som fikk ikke åpenhet om seksualitet i barndommen, kan oppleve det som et vanskelig og flaut tema å snakke om med egne barn. Hun påpeker at de foreldre som velger å vente med viktige samtaler, som seksuelle overgrep eller seksualitet, kan gå glipp av muligheter for å informere barn om farlige hendelser. Hun hever at barn er modig nok for samtaler om seksualitet rundt 4-5 års alderen. På den andre siden velger foreldre å vente til barnet spør selv, kan barn som er rundt 9-10 år oppleve sånne

samtaler med sine foreldre som flaut og dermed velger og ikke spør (Aasland, 2020, s. 14, 83). Voksne sine holdninger og syn på seksualitet og hvordan de snakker med sine barn om de ulike kroppsdelene, kan påvirke barnets oppfatning av egen seksualitet og egen kropp (Aasland, 2015, s. 27). Om barn har kunnskap om seksualitet og kan begreper over egen og andres kroppsdel, kan det senke terskelen for å fortelle om ubehagelige opplevelser (Friis, 2019, s. 36).

Når gjennomsnittsalder av første overgrep mot barn er 6.5 år og overgrepene varer gjennomsnittlig i 10,5 år med latenstid på 17,2 år fra første overgrep til avsløring (Steine et al., 2016, s. 894–895), må forebyggende arbeid begynne tidlig og være omfattende. Straffeloven har pålagt en avvergingsplikt på alle voksne, til å forsøke å hindre at barn blir utsatt for vold og overgrep jf. §196, (Straffeloven, 2005, §196). Med andre ord til å forebygge seksuelle overgrep av barn, kan det bli tolket at det bør forsøke å gi barn kunnskap om seksuelle overgrep og seksualitet. Til å øke barns kunnskap bør også gi foreldrene kunnskapen og kompetansen til å gjøre det. Det kan være i form av foreldrestøtte, et slikt tiltak finnes i tiltaksplan fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, jf. tiltak 43 hvor de profesjonelle skal drive foreldrestøttende arbeid. På den måten, med å gi foreldre kunnskap, kan foreldre også hjelpe de profesjonelle å fange opp utsatte barn, i form av bekymringsmeldinger. På den andre siden viser tidligere forskning at de fleste nåværende forebyggende programmene er lagt for familier med barn i risikogruppe, eller foreldre som oppfyller et spesifikt krav. I tillegg påpeker Mikton og Butchart (2009) at forebyggende programmer er hovedsakelig skolebasert (2009, s. 359), som kan forklare hvorfor mange foreldre uten relevant utdanning, har ikke den oppdaterte kunnskapen om seksuelle overgrep av barn.

5.1.3 Foreldre som er påvirket av ytre faktorer

De informantene som fikk mer informasjon om seksuelle overgrep i barndom, sier at det var på grunn av ytre påvirkning, likt og en overgrepssak i nærmiljøet. I dag bruker informantene også ytre påvirkning til å åpne dialogen om seksuelle overgrep eller seksualitet. For eksempel med å trykke på pause på tv-en til å forklare hva pågår. Bronfenbrenner (1979, s. 25) kaller dette eksosystemet, hvor hendelser i foreldres barndom har påvirket deres forebyggende arbeid i hjemmet. Fenomenet *ytre påvirkning* til å åpne dialogen om seksuelle overgrep, var ikke kun brukt av informantene til å forebygge mot seksuelle overgrep av deres barn, men ble også brukt i forebyggende arbeid av deres foreldre.

Noen foreldre nevnte at de opplevde det tryggere å gi barna bøker, bruke filmer, episoder eller internettet til å åpne for dialogen, for eksempel ble NRK og Redd Barn nettsiden nevnt. Når Aasland (2014) skriver at «kunnskap gjør oss kompetent» (s. 83), kan det bli tolket som at hvem eller hva formidler kunnskapen er ikke det viktigste, kun at barn får riktig kunnskap til rett tid. Dermed er bøker og filmer for barn en bra type hjelpemiddel for foreldre å bruke i sitt forebyggende arbeid i hjemmet, spesielt om foreldrene opplever det ubehagelig å snakke om temaet med sine barn. Mange opplever at det må være mer sosialt akseptabelt å snakke åpent om seksuelle overgrep mot barn, hvor hendelser som involverer barn og sex kan for mange samfunn være ubehagelig å snakke om (Wurtele, 2009, s. 2). Derfor bruker mange foreldre ytre faktorer til å snakke med sine barn om seksuelle overgrep og seksualitet. Til å senke terskelen for samtaler om dette vanskelige temaet, kan sosialarbeidere sette krav om mer omfattende universell - og primærforebyggende tiltak. Tiltak som opphever hele befolkningens kunnskap og kompetansen til å handle. Kunnskapsøkning kan hjelpe samfunnet å anerkjenne dette sosiale problemet og få befolkningen til å strebe for å redusere antall utsatte barn med å endre disse og neste generasjoner av foreldres forebyggende arbeid i hjemmet. Sånne endringer i forhold til Bronfenbrenner (1979, s. 26) skjer i makrosystemet, hvor endringer av normene i et samfunn kan påvirke systemer som skoler og barnehager som derav påvirker individet på mikrosystemet.

5.1.4 Generasjonsoverføring

Likt og nevnt tidligere ligner fenomenet *forebygging i hjemmet* veldig på hvordan informantene ble snakket med i sin barndom. Den største forandringen er at informantene har inkludert samtaler med sine barn om grensesetninger.

Forsker må påpeke at foreldre i dag har et større område å forebygge på, hvor internettet også kan utsette barn for seksuelle krenkelser. Likt og nevnt tidligere har det blitt stor økning av pornografisk innhold av mindreårige på nettet, med stadig økning av yngre ofre. Når informantene ble spurt om forebygging på nettet oppsto en felles påstand om fenomenet, hvor alle er enige i at det er et viktig område å forebygge på.

Unntatt de to endringene av forebygging i hjemmet, likt og nevnt tidligere, viser analysen at informantene bevisst eller ubevisst speiler foreldrene sine måter å snakke om seksuelle overgrep med sine barn på. En mulig begrunnelse for det kan være tabu, for eksempel at barn blir til en homofil om vi snakker med det om kropp og seksualitet, når i virkeligheten barn med kunnskap om egen kropp er sjeldnere seksuelt overgrepet (Hegge, 2018, s. 113). Sjøftedal

og Aschjem (2016) nevner at seksuelt overgrep av barn er hovedsakelig mer tabuisert og mindre offentlig snakket om eller anerkjent. Det at seksuelle overgrep av barn er tabuisert, kan ha de konsekvensene at overgrep av barn blir ikke avdekket, til og med i årevis (2016, s. 16). Konsekvensene av seksuelle overgrep av barn er kostelige, derfor må tabuet endres og kunnskapen økes hos neste generasjon.

5.2 Lik tilnærming eller ikke?

Igjennom intervjuprosessen begynte jeg å legge merke til et mønster av fenomenet *forskjellsbehandling*. Først var det kjønnsrelatert, eller hvordan informantene snakket med sine barn annerledes om de var gutt eller jente. Deretter var det forskjellsbehandling utenfra hvordan informantene reagerte om offeret var deres barn eller et annet barn.

5.2.1 Forebygging med kjønnsforskjell

Forebygging finnes i mange ulike former, og kommer det tidlig fram at informantene forebygger ulikt om barnet er en jente eller en gutt. Guttene ble lært å respektere jentene og unngå situasjoner hvor de kan bli mistenkt for å utsette en jente for overgrep. Samtidig er det jentenes ansvar å unngå overgrep, og passe på å finne seg ikke i situasjoner hvor de kan bli mishandlet. Forskjellige forebygginger ble også oppdaget når det kom til forebygging mot seksuelle overgrep igjennom internettet. Informantene var bekymret for at jentene kan bli utsatt og var en informant bekymret for at hennes gutt prøver å presse og få sendt nakenbilder. Analysen viser at informantene setter større søkelys på å beskytte jentene enn guttene mot alle typer av seksuelle misbruk. Samtidig viser Barneombudet (2018) sin rapport at 1 av 10 gutter blir seksuelle overgrepet i sin barndom (2018, s. 8) og nyeste forskning viser 137% økning i seksuelle innhold av gutter på internettet (Internet watch foundation, 2022).

Igjennom denne prosessen hvor jeg har lest mange forskninger og bøker om seksuelle overgrep av barn, har jeg ikke funnet noen forskning eller teori som viser at det skal forebygges annerledes med gutt enn jente, kun at barn skal bli gjort mer bevisst og rustet til å motstå alle uønskede seksuelle handlinger. Primær- og universalt forebyggingstiltak er ment for hele befolkningen, selv om jenter står i en gruppe med forhøyet risiko for å bli utsatt for mishandling (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013, s. 1–2). På den andre siden hadde fleste informantene oversikt over barns bruk av sosiale medier og hadde satt inn tiltak som foreldrekontroll på deres tilgang til internettet. Kvam (2001) sier at med å fjerne

hvor risikoen oppstår, likt og med foreldrekontroll på internettet, kan foreldre hindre at noe negativt skjer (2001, s. 107). Fenomenet at gutter får annen type av forebyggende samtaler enn jenter er tydelig, men når det kommer til forebygging mot mulig seksuelt overgrep igjennom internettet, forebygger foreldre likt, uavhengig av kjønn.

5.2.2 Hvordan reagerer foreldre

Når jeg spurte informantene hvordan de tror de reagerer om deres barn forteller at han eller hun har blitt seksuelt overgrepet, svarte fleste foreldrene at de kommer til å ivareta barnet, ta kontakt med politi eller snakke med skolen. Når informantene ble spurt om de tror at de kommer til å reagere likt ved informasjonen at offer er deres barn eller barn de kjenner, oppstår det et fellestrekk av informantenes perspektiver om fenomenet *forebygging av andre barn*. Fleste informantene var ærlige, og sa at det blir ikke samme følelser og med eget barn, hvor med eget barn de blir mer engasjert og mer følelsesstyrt i prosessen, men alle svarte at de kommer til å bry seg om barnet og handle. Dette var et fenomen jeg hadde ikke forventet. Selvfølgelig er teori og praksis to forskjellige ting, men så lenge informantene er bevisst på å overkomme redselen for å gjøre feil og våge å reagere ved informasjon om at barn har blitt seksuelt overgrepet, kan det redde mange. Det å fanga opp barn tidlig kan ikke kun redde barnet, men også forhindre at offer blir til voldsutøver og har svekket omsorgsevne for neste generasjon av barn (Rasmussen & Vennemo, 2017).

På den andre siden viser forskning at i praksis er barn vanligvis ikke spurt om dette vanskelige temaet. De voksne minimaliserte hva de oppdaget, eller de stempla barn som et problembarn på grunn at deres vanskelige atferd. I tillegg har mange voksne unnskyldt vekk sine bekymringer, med å tenke at barnet lyver eller fantaserer, fordi det er enklere å tro, enn å åpne øyene og se seksuelt misbrukt barn (Nordhaug, 2018, s. 85–86). Det er min mening at med mer kunnskap kan de voksne være mer bevisst og se de barna som er utsatte og være mer modige til å handle i situasjonen.

5.3 Forventninger til skolens forebyggende arbeid

I intervjuet ble informantene spurt om deres egne erfaringer av seksualundervisning og forebyggende arbeid i skolen, hvilke forventninger de har til skolene i dag, og hvilken kunnskap de vil mene lærere skal ha til å forebygge og avdekke seksuelle overgrep av barn. Ut ifra informantenes svar, står det igjen tre klare felles erfaringer av fenomenene. Den første var at informanten fikk liten opplæring fra skolen når de var yngre. Den andre at informantene

har høge forventninger til skolens forebyggende arbeid og den tredje at informantene vet lite om hvordan og når skolene driver sitt forebyggende arbeid.

5.3.1 Forebygging før og forebygging nå

Informantene nevnte at deres opplevelser av seksualundervisning i skolen var lite og gjennomført på en rask måte, slik at lite satt igjen. Denne opplevelsen påvirket Morten til å innhente informasjon selv med bruk av internettet. Aasland (2020) påpeker at når barn selv innhenter informasjon om sex og seksualitet, kan det danne barns bilde av kroppen, sex, og seksualitet på en feilaktig eller skadelig måte (2020, s. 14).

Når det kom til foreldrenes kunnskap om når og hvordan skolene driver et forebyggende arbeid, ble fenomenet *foreldres mangel på innsyn i skolens indre arbeid* synlig. Kun en informant hadde kunnskap om skolens indre arbeid. Samtidig har alle informantene forventinger til skolene, at de gjennomfører seksualundervisninger på en bedre og mer positiv måte.

Analysen viser at informantene la stort ansvar på skolene, både til å informere barna, og til å åpne dialogen om seksualitet og seksuelle overgrep, så det blir lettere for informantene å snakke med sine barn. Det kan være fordi at flest forebyggende program er hovedsakelig skolebasert (Mikton & Butchart, 2009, s. 354), dermed legger informantene hoveddelen av ansvaret til skolene. Det kan også være fordi foreldrene opplever seg ikke trygg til å snakke om temaet eller mangler kunnskapen, hvor fleste kurser er kun for foreldre som oppfyller et spesifikt krav (Donelan-McCall et al., 2009, s. 4–17).

Når gjennomsnittsalder ved første overgrep er 6.5 år (Steine et al., 2016, s. 895) kan en påpeke at det kan være for seint å begynne å lære barn om grenser på 2. trinn, lære barn om seksuelle overgrep på slutten av 4. trinn og ha seksualitetsundervisning på 7. trinn (Helse- og omsorgsdepartementet, 2016, s. 14–15). Det er min mening at det er viktig for lærere å snakke oppriktig om seksuelle overgrep av barn, ikke kun i klasserommet, men også med sine kolleger. Hvor på årene 2010 til 2016 var 74 ansatte i skole og barnehage siktet, tiltalt eller dømt for overgrep av over 260 barn (Holterman, 2016). Med å vise sine kolleger at deres elever får kunnskap om seksuelle overgrep, forebygger læreren at deres kolleger prøver å seksuelt mishandle deres elever.

5.3.2 Grunnskolelærerens kunnskap

Informantene ble spurt hvilken kompetanse de mener lærere skal ha om temaet seksualitet og forebyggende arbeid mot seksuelle overgrep av barn. Svarte informantene at de forventer at lærerne snakker mer positivt med sine barn om seksualitet en når de var unge. I tillegg bør de få jevnlig oppfriskning om temaet og ha kunnskap og kompetanse til å se tegn og faresignaler barn viser når det har blitt seksuelt overgrepet. Informantene føler at skolen er en viktig opplæringskanal som gjør forebyggende arbeid i hjemmet enklere.

Til å drive primær- og universal forebygging i skolen må lærerne ha relevant kunnskap. Tiltak 36 i tiltaksplan fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet sørger for å øke grunnskolelæreres kunnskap om vold og seksuelle overgrep (2014, s. 37). I Barne- og familiedepartementets rundskriv fra 2013 står det at skoler er viktige arenaer for å fange opp og hjelpe utsatte barn. Derfor bør lærere ha kunnskap og kompetanse til å oppdage misbrukt barn og søke etter hjelp (2013, s. 5). Samtidig nevner flere blivende førskolelærere, grunnskolelærere og barnevernspedagoger i rapport for NKVTS at de opplevde at deres utdanning som gjelder seksuelle overgrep mot barn var mangelfull (Øverlien & Moen, 2016, s. 51–52). Dette viser at i teori skulle skolene ha kunnskapen og kompetansen til å forebygge, men i praksis opplever lærerne seg mangelfulle i kunnskapen om seksuelle overgrep av barn. Derfor er tettere samarbeid mellom skole og hjem viktig.

Sosialt arbeid som pågår på samfunnsnivå, hvor det er strebet for å endre normene som har skapt og vedlikeholdt det sosiale problemet, finner seg i forhold til Bronfenbrenner (1979) på makronivå. I den sammenheng kan en sosialarbeider som arbeider med et barn som ble seksuelle overgrepet, engasjere seg i aksjoner for å gjøre administrasjonen på skolen bevisst på mangelen av kunnskap om seksuelle overgrep av barn hos lærere, eller ta tiltaket på høyere nivå. Det kan være for eksempel med å påvirke endringer i opplæringslovene, med å skrive i avisene om den kunnskapsmangelen hos lærere. På den måten har sosialarbeideren i skolen gjort den allmenne borgeren bevisst over den utfordringen som oppstår. Disse endringer kan også være forklart som sosialt arbeids spenningsfelt, hvor sosialarbeideren ikke kun hjelper barnet på skolen, men streber for endringer i skolen og på samfunnsnivå (Ellingsen et al., 2015, s. 25, 35–38). Med andre ord, med endringer av normene eller kunnskapsheving av befolkningen, hvor å snakke om seksuelle overgrep av barn er ikke lengre tabulagt, kan sosialarbeideren gjøre hverdagen til barnet litt bedre. Samtidig oppholder sosialarbeideren sine etiske forpliktelser (Fellesorganisasjonen, 2017, s. 3), med å melde fra om de uheldige konsekvenser for barn, når det finnes kunnskapsmangel hos de voksne om seksuelle overgrep.

5.4 Forebygging et samfunnsansvar

Seksuelle overgrep mot barn har fått større fokus i samfunnet de siste årene i form av mediedekninger, med nye handlings- og tiltaksplaner og igjennom lovendringer. Det er min mening at fenomenet forebyggende arbeid i hjemmet mot seksuelle overgrep av barn kan anses som et samfunnsansvar. Det jeg ønsker å belyse nå er hvordan samfunnet påvirker forebygging i hjemmet og hvordan forståelsen av forebygging i hjemmet kan utvikle seg over tid.

5.4.1 Forebygging i hjemmet, et samfunnsansvar

Å beskytte barn mot seksuelle overgrep kan beskrives som et samfunnsproblem, hvor seksuelle overgrep av barn er ikke et individuelle problem, det er et sosialt problem. Årsaken til at barn er ikke bedre rustet til å motstå, handle og rapportere uønskede seksuelle handlinger kan oppstå av samfunnsmessige begrunnelser, som kunnskapsmangel (Ellingsen et al., 2015, s. 25). Staten er forpliktet til å beskytte barn mot alle former av skader jf. FNs barnekonvensjon og barnevernsloven. Et forebyggende tiltak kunne være seksualundervisning til foreldre likt og Sandy K. Wurtele (2009) nevnte. Bronfenbrenner (1979) påpeker at endringer på makrosystemet likt og statens plikter å drive forebyggende tiltak, kan bli sett på eksosystemet, i form av kunnskapsheving likt og foredrag eller kurs for foreldre om forebygging. Foreldre kan så ta den nye kunnskapen inn i mikrosystemet i form av sunn og trygg oppvekst, hvor forebyggende arbeid blir en del av hverdagen hjemme.

5.4.2 Gevinster ved å sette mer økonomiske ressurser til samfunnet

Rasmusen og Vennemo (2017) skriver i sin rapport at gevinstene er betydelige for både barn og samfunnet om ressursene og riktige tiltak kommer tidlig (2017, s. 62). Med utgangspunkt i den amerikanske nobelprisvinneren i økonomi, James Heckman, er det samfunnsøkonomisk gevinst å investere tidlig, helt fra svangerskap, hvor avkastning for hver krone synker de eldre barnet blir. I USA-rapport fra 1996, ble det anslått at 157,5 milliard dollar årlig kostnad (tilsvarende 308,7 milliard dollar i 2023) for kriminelle handlinger, er på grunn av voldtekt og seksuelle overgrep av barn (Miller et al., 1996, s. 1–2). De økonomiske konsekvensene i Norge når barns oppvekstvilkår er ikke trygt var i 2015 rundt 75 milliard kroner (tilsvarende 92,09 milliard kroner i 2022) over barns livsløp. Det regnes ikke kun ut ifra fra tap av inntekter og økning i utgifter, men også ut ifra konsekvensene av seksuelle overgrep. Seksuelle mishandlet barn blir ofte selv voldsutøver, som kan i voksenlivet ha svekket omsorgsevne, noe som kan ha konsekvenser for neste generasjoner (Rasmussen & Vennemo,

2017, s. 7–22). Sosialt arbeids prinsipper er kollektivt ansvar (Fellesorganisasjonen, 2017, s. 3), og er samfunnsmandatets forpliktelse å gjøre inntrykk på rammebetingelsene for sosialt arbeid og melde fra i tilfeller tjenester og tiltak kan få uheldige konsekvenser for grupper eller enkelt personer (Fellesorganisasjonen, 2017, s. 3). Det er sosialarbeiderens ansvar og forpliktelse å bryte denne onde sirkle. Med bruk av Bronfenbrenners økologiske utviklingsmodeller hvor problemet seksuelle overgrep av barn er satt fra mikrosystemet til makrosystemet, og mulig løsningen for å bryte denne onde sirkle satt fra makrosystemet til mikrosystemet.

Fra mikro- til makrosystemet: Barn som finner seg på mikronivået er traumatisert etter seksuelle overgrep, men avslører ikke overgrepet på grunn av skyldfølelse. Det påvirker barnets venne- og fritidsgrupper som finnes på mesonivået. Barns utagering har negative konsekvenser og barnet begynner å trekke seg ut av alle sosiale miljøer det var en del av før. På eksosystemet må PPT, BUP, barnevern, skole og politi samarbeide for å hjelpe barnet, hvor barnet har stort fravær fra skole, har begynt å ruse seg og var involvert i ran, vold, trusler og hærverk. På makrosystemet har staten utgifter på 92,09 milliard kroner ut barnets livsløp, hvor barnet blant annet ble uføretrygd i voksen alder.

Fra makro- til mikrosystemet: Det er satt økonomiske ressurser for kunnskapsheving av befolkningen i form av seksuelle undervisning for alle som er sammen med barn, hvor målet er at flere øyne kan fange opp flere barn. Tiltaket skal også hjelpe foreldre som opplever det fløyt å snakke om seksualitet og seksuelle overgrep, med å normalisere temaet. På eksonivået har kommunen fått økonomien til å endre sin struktur, hvor det skal være årlig forebyggendeforedrag for alle som vil ha kunnskap om seksualitet og seksuelle overgrep mot barn. I tillegg har skolene ressurser til å tilby foreldre samme seksualundervisning som sine barn. På mesonivået, har vennene i fotballen begynt å snakke om den seksualundervisningen de hadde på skolen og deres samtaler med sine foreldre, hvor foreldrene snakket om hvordan de kan unngå eller avdekke seksuelle overgrep. Læreren på skolen er mer bevisst på hvilket tegn barn viser når det har blitt mishandlet og er tryggere å snakke med barn som han er bekymret for. Det betyr at nå finnes flere individer med åpne øyne, klar for å fange opp barn som har blitt seksuelle overgrepet. På Mikronivået får barnet gode samtaler med sine foreldre om seksualitet og seksuelle overgrep, som ikke kun gjør barn mer bevisst og rustet til å motstå alle uønskede seksuelle handlinger, men også tryggere å fortelle sine foreldre om sånne hendelser.

Med andre ord må forebygging mot seksuelle overgrep av barn komme i form av god utdanning av de profesjonelle og med kunnskapsheving av hele befolkningen, hvor fokus blir sett på foreldre som en ressurs i kampen mot seksuelle overgrep mot barn.

Samfunnsproblemer som seksuelle overgrep kan bli løst på makronivået, om staten legger mer økonomiske ressurser i oppheving av kunnskap, på den måten kan staten spare milliarder i kostnader knyttet til seksuelle overgrep mot barn, hos denne og neste generasjon barn.

6 Konklusjon

Denne masteroppgaven er et fenomenologisk forskningsstudium, hvor formålet var å få et innblikk i hvilken erfaring, kunnskap og forventninger foreldre har om forebygging mot seksuelt overgrep av barn, og hvordan sosialt arbeid kan legges til rette for å styrke foreldres kunnskap så seksuelle overgrep av barn kan forebygges og avdekkes.

Det ble utført kvalitativt forskningsintervju av seks foreldre til å besvare følgende problemstilling: *Hvordan forebygger foreldre mot seksuelle overgrep av sine barn?* For å svare på problemstillingen har jeg forsøkt å svare fire empiriske spørsmål. Det første spørsmålet *hvilken kunnskap har foreldre om seksuelle overgrep av barn og hvor kom den kunnskapen fra?* Og det andre spørsmålet *hvordan snakker foreldre med sine barn om seksualitet og seksuelt overgrep?* hadde tendens til å flette seg sammen. Ved å følge de seks fasene i den fortolkende fenomenologiske analyse (IPA) og ved drøfting i lys av teori og tidligere forskning, indikerer funnen at halvparten av informantenes foreldre ble påvirket av ytre faktorer til å snakke med informantene om seksuelle overgrep på eget initiativ. I dag bruker disse informantene hjelpemidler som bøker eller tv-en til å åpne dialogen med sine barn om seksualitet og seksuelle overgrep. Den andre halvparten av informantene nevnte at deres foreldre lærte dem lite om temaet, og i dag velger de å vente til egne barn spør. Hvor mange opplever seg ikke trygge til å snakke om sex og overgrep med sine barn. Forskning viser at barn som opplever et trygt forhold til sine foreldre, skjønner at de kan snakke åpent og fritt med dem, i tillegg til å få kunnskap om kroppen, grenser og seksuelle overgrep, gradvis fra 4-5 års alder, er bedre rustet til å motstå, handle og rapportere uønskede seksuelle handlinger. Et uventet fenomen begynte å formuleres igjennom intervjuene, det er at foreldre forebygger annerledes om det er en jente eller en gutt. Guttene skal bli lært å ikke utsette andre, imens jenter er lært å unngå mulige overgrepssituasjoner.

Det tredje spørsmål var *hva må gjøres for å øke foreldres kompetanse til å forebygge og avdekke seksuelle overgrep av barn?* Funnen indikerer at til tross for målsetninger i de nasjonale handlings- og tiltaksplanene om å redusere seksuelle overgrep av barn, med tiltak som skal hjelpe foreldre å avverge og avdekke seksuelle overgrep mot barn, nevnte ingen foreldre at de har fått veiledning om det. I tillegg svarte fleste at de opplever kunnskapen de fikk i barndommen ikke tilstrekkelig, og i dag ønsker fleste informantene kunnskap om tegn barn viser etter overgrep og hvordan de skal snakke med barn om seksuelle overgrep. Det primær- og universalforebyggende tiltaket av økning av kunnskap kan være som Sandy K. Wurtele (2009) anbefaler, at foreldrene blir gitt samme skolebaserte undervisningsprogrammer som deres barn. Der skal de bli lært tegn og symptomer barn viser etter seksuelle misbruk, hvordan de skal snakke med barn om seksuelle overgrep, grensesetninger, seksualitet og hvordan de skal handle om barn forteller dem at de har blitt seksuelle overgrepet (Wurtele, 2009, s. 10–13). På den måten kan foreldre støtte de profesjonelle, ved å fange opp sårbare barn.

Fjerde spørsmålet var *hvilken kunnskap og forventinger har foreldre til skolens forebyggende arbeid?* Ingen av informantene nevnte at de hadde fått noen opplæring fra skolen angående seksuelle overgrep av barn. Samtidig har alle informantene høye forventinger til skolens arbeid til å forebygge mot seksuelle overgrep, til tross at alle informantene selv hadde dårlig erfaring med skolens forebyggende arbeid. Målsetninger fra de nasjonale handlings- og tiltaksplan er å øke grunnskolelæreres kunnskap om vold og seksuelle overgrep, men på samme tid viser forskning at utdanning til grunnskolelærere tilbyr for lite kunnskap om seksuelle overgrep av barn. Derfor er det behov for endringer på både utdanning av lærere og strukturen i undervisningsopplegget, slik at barn får den viktige kunnskapen de trenger for å beskytte seg mot og avdekke seksuelle overgrep.

Før min utdanning innenfor barnevernet hadde jeg ubevisst sett alt ansvar til de profesjonelle for å lære mine barn om seksualitet og seksuelle overgrep. Igjennom fordypning av temaet ved skriving av både bachelor- og masteroppgavene har jeg endret mitt syn og tatt fullt ansvar. Største endringen hos meg er at jeg snakker mer åpent om viktigheten av at snakke med barn tidlig og hyppig om kroppen og grenser. Ved skriving av denne oppgaven ble jeg informert om en mulig overgrepssak av barn. Med bakgrunn i barnevern og fordypning innenfor seksuelle overgrep av barn, opplevde jeg meg ikke klar til å ta imot den informasjonen og ansvaret for å varsle barnevern. Jeg opplevde det tungt og vanskelig å sende inn en bekymringsmelding, men jeg visste at det var en nødvendig avgjørelse. Dette fikk meg

til å reflektere over hvordan foreldre uten kunnskap og kompetanse kommer til å reagere. Sitatet «it takes a village» er veldig relevant til denne oppgaven. Vi foreldre kan ikke beskytte våre barn alene, det må løfte temaet seksuelle overgrep mot barn opp på høyere nivå. *Ja*, det kan oppleves ubehagelig å snakke om dette, å tenke om dette og å anerkjenne at dette finnes, men seksuelle overgrep mot barn skjer i vårt samfunn i dag. Vi må tørr og åpne øyene mot problemet til å ha muligheten til å endre den stadig økende seksuelle misbruk av barn.

På bakgrunn av oppgavens tidsbegrensning ble mitt utvalg av informanter kun foreldre av barn på første til fjerde trinn i barneskole. Det kunne ha gitt mer data om oppgaven hadde inkludert større omfang av foreldre, i tillegg til lærere sitt perspektiv og erfaringer av fenomenet seksualitet og forebygging mot seksuelle overgrep av barn, blant skolens sosialarbeidere og helsesøster. På den andre siden viser oppgaven et bilde av enkelte foreldres kunnskap om seksuelle overgrep av barn og hvordan de forebygger misbruk av egne barn, noe som kan være representant for hvordan foreldre forebygger seksuelle overgrep av barn i Norge.

Angående hva jeg hadde gjort annerledes i denne oppgaven, hadde jeg ønsket å sette større søkelys på foreldrenes forventinger til samfunnet, til å få informasjon om hvordan de mener samfunnet som en helhet, kunne arbeidet for å redusere seksuelle overgrep av barn.

Angående fremtidsstudie, kunne det vært interessant å gjøre en mer omfattende studie og sammenligne funn av norske og ikke nordiske foreldres forebygging mot seksuelle overgrep av barn. I tillegg kunne det være interessant å gjennomføre den samme forskningen hvert 10. år og se om noen av de primær- og universale forebyggende tiltakene har påvirket foreldres kunnskap og kompetanse om forebygging mot seksuelle overgrep av barn.

7 Litteraturliste

- Aasland, M. W. (2014). «-Si det til noen-» en bok om seksuelle overgrep mot barn og unge. Cappelen Damm akademisk.
- Aasland, M. W. (2015). *Barna og seksualiteten*. Cappelen Damm akademisk.
- Aasland, M. W. (2020). *Barna og seksualiteten* (2. utg.). Cappelen Damm akademisk.
- Antonsen, F. (2015, 26. mars). *La barna leke seksuelle leker*. <https://www.barnehage.no/lek-og-laering-overgrep-pedagogikk/la-barna-leke-seksuelle-leker/113715>
- Askland, L., & Sataøen, S. O. (2014). *Utviklingspsykologiske perspektiv på barns oppvekst* (3. utg). Gyldendal Akademisk.
- Barnekonvensjonen. (1989). *Konvensjon om barnets rettigheter* (20-11-1989). Lovdata. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-05-21-30/KAPITTEL_8#KAPITTEL_8
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2013). Forebyggende innsats for barn og unge [Rundskriv Q-16/2013]. https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/run_dskriv_q16_2013.pdf
- Barneombudet. (2018). *Hadde vi fått hjelp tidligere hadde alt vært annerledes. Erfaringer fra barn og unge utsatt for vold og overgrep*. <https://www.barneombudet.no/uploads/documents/Publikasjoner/Fagrapporter/Hadde-vi-fatt-hjelp-tidligere-hadde-alt-vaert-annerledes.pdf>
- Barnevernloven. (1997). *Lov om barnevern*. (LOV-2021-06-18-97). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-06-18-97?q=barnevernlov>
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.
- Bunkholdt, V., & Kvaran, I. (2015). *Kunnskap og kompetanse i barnevernsarbeid*. Gyldendal Akademisk.
- Christoffersen, L., & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Abstrakt forlaget.
- World Health Organization. (1999). *Report of the Consultation on Child Abuse Prevention, 29-31 March 1999*, (WHO/HSC/PVI/99.1). <https://apps.who.int/iris/handle/10665/65900>
- Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving for studenter* (5. utg.). Gyldendal akademisk.

- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7. utg.). Gyldendal akademisk.
- Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora. (2021). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora*. <https://www.forskningsetikk.no/globalassets/dokumenter/4-publikasjoner-som-pdf/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-og-humaniora>
- Donelan-McCall, N., Eckenrode, J., & Olds, D. L. (2009). Home Visiting for the Prevention of Child Maltreatment: Lessons Learned During the Past 20 Years. *Pediatric Clinics of North America*, 56(2), 389–403. <https://doi.org/10.1016/j.pcl.2009.01.002>
- Ellingsen, I. T., Irene, L., Berit, B., & Lise Cecilie, K. (2015). *Sosialt arbeid en grunnbok*. Universitetsforlaget.
- Fellesorganisasjonen. (2017). *Global definisjon av sosialt arbeid*. https://www.fo.no/getfile.php/1315392-1552640737/Dokumenter/Din%20profesjon/Brosjyrer/Global%20definisjon%20av%20sosialt%20arbeid_NO.pdf
- Friis, P. (2019). *Barns seksuelle leker: Hvordan forstå og arbeide med barns seksualitet i barnehagen* (1. utg.). Cappelen Damm Akademisk.
- Frøyland, L. R., Lid, S., Schwencke, E. O., & Stefansen, K. (2023). *Vold og overgrep mot barn og unge, Omfang og utviklingstrekk 2007–2023*. NOVA/OsloMet.
- Fyrand, L. (2016). *Sosialt nettverk. Teori og praksis*. (3. utg.). Universitetsforlaget.
- Glad, K. A., & Øverlien, C. (2010). *Forebygging av fysiske og seksuelle overgrep mot barn: En kunnskapsoversikt*. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.
- Glaser, V. (2018). *Foreldresamarbeid barnehagen i et mangfoldig samfunn*. Universitetsforlaget.
- Grunnlov. (1814). *Kongeriket Norges Grunnlov* (LOV-1814-05-17). Lovdata. <https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/1814-05-17?searchResultContext=2916&rowNumber=2&totalHits=13019>
- Gulbrandsen, L. M. (2017). *Oppvekst og psykologisk utvikling* (2. utg.). Universitetsforlaget.
- Haugen, G. M. D., & Berge, B. (2016). *Forståelse gjennom dialog: Evaluering av dialoggrupper for nylig bosatte foreldre i Trondheim kommune*. <https://flyktning.net/sites/default/files/2023-09/Forst%C3%A5else%20gjennom%20dialog.pdf>

- Hegge, B. (2018). *Med hjerte for seksualiteten veiledning til sunn seksuell helse hos barn og unge*. Hertervig forlag.
- Helgesen, L. A. (2017). *Menneskets dimensjoner lærebok i psykologi*. Cappelen Damm akademisk.
- Helse- og omsorgsdepartementet. (2016). *Snakk om det! Strategi for seksuell helse (2017–2022)*. https://www.regjeringen.no/contentassets/284e09615fd04338a817e1160f4b10a7/strategi_seksuell_helse.pdf
- Holterman, S. (2016, 1. desember). *Over 250 barn misbrukt av en ansatt i skole eller barnehage*. <https://www.utdanningsnytt.no/hovedsak-overgrep-i-barnehage-og-skole-seksuelle-overgrep/over-250-barn-misbrukt-av-en-ansatt-i-skole-eller-barnehage/187784>
- Internet watch foundation (2021). *IWF Annual Report 2021*. <https://annualreport2021.iwf.org.uk/pdf/IWF-Annual-Report-2021.pdf>
- Internet watch foundation. (2022). *IWF Annual Report 2022*. https://annualreport2022.iwf.org.uk/wp-content/uploads/2023/04/IWF-Annual-Report-2022_FINAL.pdf
- Kaiser, K. (2009). Protecting Respondent Confidentiality in Qualitative Research. *Qualitative Health Research*, 19(11), 1632–1641. <https://doi.org/10.1177/1049732309350879>
- Karlsdottir, R., & Lysø, I. H. (2013). *Læring, utvikling, læringsmiljø: En innføring i pedagogisk psykologi*. Akademika forlaget.
- Kringstad, K. (2021, 4. februar). *Mange foreldre tør ikke prate med barn om seksuelle overgrep*. NRK. https://www.nrk.no/trondelag/redd-barna-undersokelse_-mange-foreldre-tor-ikke-prate-med-barn-om-seksuelle-overgrep-1.15355843
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Gyldendal akademisk.
- Kvam, M. H. (2001). *Seksuelle overgrep mot barn*. Universitetsforlaget.
- Malterud, K. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder for medisin og helsefag: En innføring* (4. utg.). Universitetsforlaget.

- Menneskerettsloven. (1989). *Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett* (LOV-1999-05-21-30). Lovdata. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-05-21-30/KAPITTEL_bkn?q=fns%20barn#KAPITTEL_bkn
- Mikton, C., & Butchart, A. (2009). Child maltreatment prevention: A systematic review of reviews. *Bulletin of the World Health Organization*, 87(5), 353–361. <https://doi.org/10.2471/BLT.08.057075>
- Miller, T. R., Cohen, M. A., & Wiersema, B. (1996). *Victim Costs and Consequences: A New Look* (155282). U.S. Department of Justice Office of Justice Programs National Institute of Justice. <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/victim-costs-and-consequences-new-look>
- Mossige, S., & Stefansen, K. (2007). *Vold og overgrep mot barn og unge: En selvrapporderingsstudie blant avgangselever i videregående skole*. Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Nordhaug, I. (2018). *Kva ser vi - kva gjer vi omsorgssvikt, vald og seksuelle overgrep: Skulen og barnehagen sine oppgåver*. Fagbokforlaget.
- Opplæringslova. (1998). *Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa*. (LOV-1998-07-17-61). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61?q=oppl%C3%A6ringslov>
- Postholm, M. B. (2010). *Kvalitativ metode: En innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier* (2. utgave). Universitetsforlaget.
- Sanner, M. (2020). *Klokhett om vold og overgrep: Kunnskap direkte fra 500 barn med erfaring fra vold og overgrep*. Universitetsforlaget.
- Sentio reserch. (2019). *Befolkningens holdninger til barnevernet*. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. https://www2.bufdir.no/globalassets/global/nbbf/barnevern/befolkningens_holdninger_til_barnevernet_november_2019.pdf
- Smith, J. A., Flowers, P., & Larkin, M. (2009). *Interpretative phenomenological analysis: Theory, method and research*. SAGE.
- Steine, I. M., Winje, D., Nordhus, I. H., Milde, A. M., Bjorvatn, B., Grønli, J., & Pallesen, S. (2016). Langvarig taushet om seksuelle overgrep. I *Tidsskrift for Norsk*

- psykologforening*, 53(11), 888–899. <https://psykologtidsskriftet.no/vitenskapelig-artikkel/2016/11/langvarig-taushet-om-seksuelle-overgrep>
- Straffeloven. (2005). *Lov om Straff*. (LOV-2005-05-20-28). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28>
- Søftestad, S. (2018). *Grunnbok i arbeid med seksuelle overgrep mot barn*. Universitetsforlaget.
- Søftestad, S., & Aschjem, Ø. (2016). *Hvis klær kunne fortelle om forståelse og handlekraft i møte med barn utsatt for vold og overgrep*. Universitetsforlaget.
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse* (5. utg.). Fagbokforlaget.
- Tranøy, K. E. (1986). *Vitenskapen: Samfunnsmakt og livsform* (3. utg.). Universitetsforlaget.
- Wang, J., & Yan, Y. (2012). The Interview Question. I J. Gubrium, J. Holstein, A. Marvasti, & K. McKinney, *The SAGE Handbook of Interview Research: The Complexity of the Craft* (s. 231–242). SAGE Publications, Inc. <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-84949894793&origin=inward&txGid=f1292f738f593be04ec7aa3a463e3e19>
- Winters, G. M., Colombino, N., Schaaf, S., Laake, A. L. W., Jeglic, E. L., & Calkins, C. (2020). Why do child sexual abuse victims not tell anyone about their abuse? An exploration of factors that prevent and promote disclosure. *Behavioral Sciences & the Law*, 38(6), 586–611. https://www.researchgate.net/publication/347750949_Why_do_child_sexual_abuse_victims_not_tell_anyone_about_their_abuse_An_exploration_of_factors_that_prevent_and_promote_disclosure
- Wisløff, F., & Fossum, S. (2012). *Forskning viser at -?: Vurdering og formidling av medisinske forskningsresultater*. Gyldendal akademisk.
- World Health Organization (WHO). (2006). *Defining sexual health. Report of a technical consultation on sexual health 28–31 January 2002, Geneva*. <https://www.cesas.lu/perch/resources/whodefiningsexualhealth.pdf>
- Wurtele, S. (2009). Preventing Sexual Abuse of Children in the Twenty-First Century: Preparing for Challenges and Opportunities. *Journal of Child Sexual Abuse*, 18(1), 1–18. <https://doi.org/10.1080/10538710802584650>

Øverlien, C., & Moen, L. H. (2016). «Takk for at du spør!» En oppfølgingsstudie om kunnskap om vold og seksuelle overgrep mot barn blant blivende barnevernspedagoger, grunnskolelærere og førskolelærere (3/2016). Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. https://www.nkvts.no/content/uploads/2016/02/Rapport_NKVTS_3_2016_net.pdf

8. Vedlegg

Vedlegg 1: NSD sin vurderingar

 Norsk ▾ Kariina Gunnarsdottir ▾

Meldeskjema / Foreldre og forebyggende arbeid mot seksuelt overgrep og seksuelt krenkelse / En kv... / Vurdering

Vurdering av behandling av personopplysninger

[Skriv ut](#) 📅 20.01.2023 ▾

Referansenummer 186031	Vurderingstype Standard	Dato 20.01.2023
----------------------------------	-----------------------------------	---------------------------

Tittel
Foreldre og forebyggende arbeid mot seksuelt overgrep og seksuelt krenkelse - En kvalitativ intervjuundersøkelse av foreldres kunnskap om seksuelle overgrep

Behandlingsansvarlig institusjon
Universitetet i Stavanger / Det samfunnsvitenskapelige fakultet / Institutt for sosialfag

Prosjektansvarlig
Mira Aurora Marow

Student
Kariina Gunnarsdottir

Prosjektperiode
19.12.2022 - 30.05.2023

Kategorier personopplysninger
Alminnelige
Særlige

Lovlig grunnlag
Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)
Uttrykkelig samtykke (Personvernforordningen art. 9 nr. 2 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 30.05.2023.

[Meldeskjema](#)

Kommentar
OM VURDERINGEN
Sikt har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket.

TYPE OPPLYSNINGER
Prosjektet vil behandle alminnelige personopplysninger og særlige kategorier av personopplysninger om etnisk opprinnelse, religion samt seksuelle forhold eller orientering.

PRESISERING OM LOVLIG GRUNNLAG
Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger.

For alminnelige personopplysninger vil lovlig grunnlag for behandlingen være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 a.

Behandlingen av særlige kategorier av personopplysninger er basert på uttrykkelig samtykke fra den registrerte, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 a og art. 9 nr. 2 a.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER
Vi har vurdert at du har lovlig grunnlag til å behandle personopplysningene, men husk at det er institusjonen du er ansatt/student ved som avgjør hvilke databehandlere du kan bruke og hvordan du må lagre og sikre data i ditt prosjekt. Husk å bruke leverandører som din institusjon har avtale med (f.eks. ved skylagring, nettpørreskjema, videosamtale el.)

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

MELD VESENTLIGE ENDRINGER
Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Se våre nettsider om hvilke endringer du må melde: <https://sikt.no/melde-endringer-i-meldeskjema>

OPPFØLGING AV PROSJEKTET
Vi vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Vedlegg 2: Informasjonsskriv på e-post

Masterprosjekt i sosialt arbeid fra Universitetet i Stavanger

Mitt navn er Karolina Gunnarsdottir og jeg går 2 året i sosialt arbeid på UIS. Min masteroppgave skal undersøke foreldre sin kunnskap om seksuelle overgrep av barn og hvordan de forebygger det. Jeg vil undersøke hvordan de snakker om temaet med sine barn, og hvilken kjennskap og forventning de har av forebyggende arbeid mot seksuelle overgrep av barn i barna sin skole. Grunnen for dette tema som masteroppgave er at jeg er en mor av to barn og etter en forelesning med Margret Wiede Aasland om seksualitet og forebygging av seksuelle overgrep av barn, følte jeg at dette var et tema som alle foreldre kunne vite meir om. Derfor vil jeg undersøke hvor mye hjemmet er involvert i denne forebygging og hvor foreldre sin kunnskap kommer ifra.

Dette blir en undersøkelse med kvalitativ forskningsmetode. Det blir et intervju hvor jeg komme til å spørre om kunnskap, erfaringer, tanker og arbeid rundt temaet. Jeg kommer til å bruke en diktafon til å ta opp intervjuet, blant det å ta notater ved datainnsamlingen. Alt data blir slettet før 23 mai. Intervjuet kommer til å ta om 30 minutter og blir anonymisert med fiktive navn og blir skolen ikke nevnt med navn eller hvilken kommune han tilhører. Det er frivillig deltakelse og er det mulig å trekke seg unna uten noen form for begrunnelse.

Ansvar for forskningsprosjektet er Universitet i Stavanger.

Min veileder er Mira Aurora Marlow: mira.a.marlow@uis.no Telefon: 51832557

Min e-post er: Karolina.gunnarsdottir@gmail.com Telefon 45848133

Gjerne ta kontakt om det skulle være noen spørsmål.

Vedlegg 3: Intervjuguide

Velkommen og takk for at du/dere tar tid til å delta i denne undersøkelsen. Intervjuet vil bli tatt opp elektronisk, og vil bli transkribert snarest mulig etter at det er gjennomført. Lydfilene og det skriftlige dokumentet vil bli oppbevart i samsvar med gjeldende regelverk og deretter bli slettet. Hvis du vil trekke deg ut blir alle dataene slettet. Jeg forventer at intervjuet vil ta ca. 1 time. Det er ikke satt av tid til pause.

Har du noen spørsmål før vi starter?

Problemstilling:

Hvilken kunnskap har foreldre om temaet seksuelle overgrep av barn, hvordan skal de avdekkes og forebygges et overgrep og hvilken kunnskap og forventninger har foreldre til skolens forebyggende arbeid?

Forskningsspørsmål som skal besvares i lys av intervjuene:

1. Hvilken kunnskap har foreldre om seksuelle overgrep av barn og hvor kom den kunnskapen fra?
2. Hvordan snakker de med sine barn om temaet seksualitet og seksuelt overgrep?
3. Hvilken forventning har de til skolens forebyggende arbeid?
4. Hva må gjøres for å øke foreldrenes kompetanse til å forebygges og avdekkes seksuelle overgrep av barn?

Spørsmål:

Kjønn (K/M/I-B):

Alder:

Utdanningsnivå:

Antall barn:

Alder på barn:

Bakgrunn og kunnskap

1. Hvor kom kunnskapen om at barn kan bli utsatt for seksuelle overgrep fra?
 - a. På hvilken måte var snakket om temaet hjemme?

- b. Hvordan var snakket om temaet i skolen?
- c. Vil du si at kunnskapen du fikk er tilstrekkelig?

Å snakke med sine barn om seksualitet og seksuelle overgrep

- 2. På hvilken måte snakker du om seksualitet med dine barn?
 - a. Hvorfor snakker du med de om seksualitet?
- 3. På hvilken måte snakker du med dine barn om seksuelle overgrep og seksuelle krenkelse?
- 4. Snakker du annerledes om seksualitet og sex i forebyggende arbeid om barnet er en gutt eller jente?
- 5. På hvilken måte snakker du med dine barn om seksuelle bilder og pornografisk innhold som finnes på nettet?
- 6. Hvilken bekymring kan foreldre ha for sine barn kan bli seksuelt overgrepet igjennom internettet?

Forventninger til skolen

- 7. Hvilke forventninger har du til skolen angående seksualundervisning?
 - a. På hvilken alder/trinn begynner skolen med seksualundervisning
- 8. Hvilke forventninger har du til skolen angående forebygging mot seksuelt overgrep og seksuell krenkelse?
 - a. På hvilket trinn begynner skolen å snakke om temaet seksuelle overgrep og seksuelle krenkelser?
- 9. Hvordan driver skolen forebyggende arbeid mot seksuelle overgrep og seksuelle krenkelse?
 - a. Hvem er det som snakker med elevene i skolen om temaet
- 10. Hvilken kompetanse vil du mene lærere skal ha om seksuelle overgrep og seksuell krenkelse?
 - a. Hvor skal kompetansen til læreren komme fra?

Hvordan reagerer foreldre

- 11. Om barnet ditt forteller deg at han/hun ble utsatt for seksuell krenkelse eller overgrep, hva tror du at du kommer til å gjøre?

12. Om barnet ditt forteller deg at noen han/hun kjenner har vært utsatt for seksuell krenkelse eller overgrep hva tror du at du kommer til å gjøre?
13. Er det noen forskjell mellom hvordan du kommer til å reagere ved informasjon om at offer er ditt barn eller om offer er et barn du kjenner til?

Fakta

14. Forskning viser at 49% av uønskede seksuelle handlinger pågår av en jevnaldrende, hvilken tanker har du om det?
15. Forskning viser at 1 av 5 norske kvinner og 1 av 10 menn har blitt utsatt for seksuelle overgrep i barndommen, hvilken tanker har du om disse tall?
16. Forskning viser at gjennomsnittsalder ved første overgrep er 6,5 år. Hvilken tanker har du om det?

Avslutningsspørsmål:

1. Hvilken kunnskap om temaet kunne du ønske deg å vite mer om?
 - a. Hvilken kunnskap føler du at du trenger ikke å vite mer om?
2. Om du kan trekke ut to ting som du mener er viktig tema vi har snakket om, hva ville det vært?
3. Er det noe mer du vi si eller legge til som du føler ikke var avdekket?

Forespørsel om deltakelse i intervju som gjelder forskningsprosjekt med følgende tema:

Hvordan forebygger foreldre seksuelt overgrep av sine barn - En kvalitativ intervjuundersøkelse av foreldres kunnskap om seksuelle overgrep

Bakgrunn og formål

Mitt navn er Karolina Gunnarsdottir og er jeg utdannet som barnevernspedagog, og tar nå master i Sosialt arbeid ved institutt for sosialfag ved universitetet i Stavanger. Jeg skal denne våren skrive min masteroppgave under veiledning av Mira Aurora Marlow fra det samfunnsvitenskapelig fakultet, institutt for sosialfag ved Universitetet i Stavanger. Masteroppgaven har temaet “*Hvordan forebygger foreldre seksuelt overgrep av sine barn*” med følgende problemstilling: “*Hvilken kunnskap har foreldre om temaet seksuelle overgrep av barn, hvordan vil de avdekkes og forebygge et overgrep og hvilken kunnskap og forventninger har foreldre til skolens forebyggende arbeid?*”.

Jeg vil intervju deg som en foreldre av barn i første til fjerde trinn i barneskole, hvor jeg ønsker å få tak i din kunnskap og erfaringer om hvordan det var snakket med deg om temaet som barn, hvordan du snakker med dine barn om temaet og hvilken forventning du har til skolens forebyggende arbeid mot seksuelt overgrep.

Hva innebærer deltakelsen i studien?

Hvert intervju vil ta omtrent en time, og vi vil sammen bli enige om tid og sted. Under intervjuet vil jeg bruke lydopptaker og ta notater underveis.

Hva vil skje med informasjonen om deg?

Data som innhentes gjennom intervjuene vil bli transkribert. Deltakere i prosjektet vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjon. Jeg er underlagt taushetsplikt og all data vil bli behandlet konfidensielt. Alle data vil slettes etter prosjektet avsluttes den 30. mai 2023.

På oppdrag fra Universitetet i Stavanger har Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i prosjektet. Behandlinger av opplysningene er basert på ditt samtykke. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Som deltaker har du rett til innsyn, retting, sletting og begrensning av informasjon. Deltakere har også rett til kopi av prosjektet.

Alle opplysninger om deg vil bli slettet. Det vil ikke ha noen konsekvenser for deg hvis du senere velger å trekke deg. Som deltaker har du rett til å klage til datatilsynet.

Har du spørsmål eller ønsker støtte til å ivareta dine personvernrettigheter kontakt Rolf Jegervatn på e-post: personvernombud@uis.no

Dersom du skulle ha noen spørsmål, kan jeg kontaktes på:

Mobil: 45 84 81 33 eller på e-post: karolina.gunnarsdottir@gmail.com

Mira Aurora Marlow, min veileder, kan kontaktes på e-post: mira.a.marlow@uis.no

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

(Signert av prosjektdeltaker, sted og dato)